JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti ● 101. vuosikerta 23.5.2025

5 | 25

Media kirjoittaa liikaa Yhdysvalloista, väittää Iida Tikka.
s. 4

Barona jätti vuokratyöntekijöiden palkkoja maksamatta.
s. 6

Miksi freelancerit jäävät ilman toimitusten tekoälytyökaluja?
s. 24

Iida Niskanen iloitsee kesätyöstään, mutta hakuvaihe oli piinaava. 14

KUVA: LAURA VESA

Irtisanottu päätoimittaja Suvi Tanner ei usko, että Hilla Groupin yrityskulttuuri muuttuu toimitusjohtajan potkuista huolimatta.

s.27

Yhdysvallat elää uuden journalismin kulta-aikaa.

Anu Partanen, Uuden Jutun toimittaja

s.9

Jussi Orell aikoo kirjoittaa Turun tunnin junasta, kunnes hanke toteutuu.

s.10

Marja Honkonen ● marja.honkonen@journalistiliitto.fi

Liiton jäsen pitää huolta kollegoista, ammatista ja koko alasta

Miksi kuulua liittoon? Mitä se saa maksaa?

Moni on varmasti miettinyt näitä kysymyksiä sen jälkeen, kun **Petteri Orpon** (kok.) hallitus kertoi aikovansa poistaa oikeuden vähentää ammattiliiton jäsenmaksu verotuksessa. Muutos tulisi voimaan ensi vuoden alussa.

Kovin konkreettisesti se ei palkkakuitin viimeisellä rivillä välttämättä näy. Monelle jäisi käteen todennäköisesti jotakuinkin saman verran kuin aiemmin, sillä hallitus aikoo samaan aikaan keventää tuloveroa.

Yhtä kaikki, ammattiliittoon kuulumisesta muutos tekisi silti aiempaa kalliimpaa. Etenkin pienituloiselle jäsenyys olisi aiempaa harkitumpi valinta.

Helsingin Sanomien teettämässä kyselyssä seitsemän prosenttia vastaajista kertoi aikovansa muutoksen vuoksi erota liitostaan. 58 prosenttia jää. 28 prosenttia ei vielä ole päättänyt.

Siksi ammattiliittojen, kuten Journalistiliiton, pitäisi nyt pystyä vakuuttamaan epävarmat.

JOURNALISTILIITON JÄSENYYDEN ilmeisimmät hyödyt voi laskea rahassa.

Lakifirma esimerkiksi laskuttaa palveluistaan helposti satasia tunnilta, liiton luottamushenkilöt ja juristit auttavat jäsentä maksutta. Kun laskee yhteen vakuutukset, koulutukset, ammattilehden, lomapaikat ja pressikortin tuomat alennukset, summa on oleellisesti suurempi kuin jäsenyyden hinta.

Myös välillistä hyötyä voi mitata. Esimerkiksi liiton juuri solmima lehdistön työehtosopimus tuo työntekijöille 7,8 prosentin palkankorotukset kolmen vuoden aikana. Perheissä molemmilla vanhemmilla on jatkossa oikeus yhtä pitkään palkalliseen vapaaseen vauvan synnyttyä. Lakia paremmat lomat säilyivät.

Sopimusta olisi tuskin saatu, ellei neuvottelijoilla olisi ollut takanaan joukkovoimaa – siis jäseniä. Yleissitova sopimus suo hyödyt kai-

KUVA: KAI WIDELL

Ida Rislakki läste in fyra timmar material för den finlandssvenska talsyntesen "Aida" som utvecklats av Svenska Yle.

s.30

”Alustayhtiöiden ruokalähettien ja kuljettajien työolot kertovat, millainen työntekijän asema on, kun kaikki ovat omillaan.”

kille, mutta vain riittävä järjestäytymisaste ja viime kädessä työtaistelun uhka takaa sen, että työnantajia kiinnostaa neuvotella.

Journalistiliitto valvoo media-alan ammattilaisten etuja myös lukuisilla muilla tavoilla, kuten vaikuttamalla lainsäädäntöön ja poliittisiin päätöksiin. Liiton luottamushenkilöt pitävät mediatalojen muutosneuvotteluissa työntekijöiden puolta.

Journalistissa nostamme esiin työelämän epäkohtia, joiden ratkominen alkaa joskus kiinnostaa työnantajaa vasta, kun asia on tuotu kaikkien tietoon.

AMMATTILIITOLTA OLISI SILTI pöhköä ajatella, että koska asiat ovat nykyisellään jo hyvin, itseään ei tarvitse enää perustella tai toimintaa kehittää.

Journalistiliitto on järjestönä yhtä kuin jäsenensä. Siksi kaiken sen toiminnan pitää olla meistä jäsenistä lähtöisin, palvella juuri meidän etuamme. Mikä se on tilanteessa, jossa vakipaikat vähenevät ja työ moninaistuu? Entä tulevaisuudessa, kun tekoälyn käyttö lisääntyy? Mitä meidän kannattaa vaatia, jotta työelämä olisi kaikille silloin reilu?

Ainoa helppo vastaus on, että ainakin sitä kannattaa vaatia yhdessä. Alustayhtiöiden ruokalähettien ja kuljettajien työolot kertovat, millainen työntekijän asema on, kun kaikki ovat omillaan.

Yhteisö on ammattiliittoon kuulumisen keskeinen peruste. Emme ole yhdistäneet voimiamme vain siksi, että se hyödyttää meistä kutakin henkilökohtaisesti. Olemme liiton jäseniä, koska haluamme pitää huolta myös kollegoistamme, ammatistamme ja alastamme.

Ammattiliiton jäsenyyden tärkein hyöty on yhdelle turva työelämän ongelmatilanteiden varalta, toiselle koulutusmahdollisuudet ja kolmannelle jäsenedut ja alennukset.

Jäsenyys on kuitenkin aina myös kannanotto, joka tuntuu tässä ajassa jopa radikaalilta: antaa osa palkastaan yhteiseen hyvään, jotta työelämä olisi kaikille parempi.

KUVA: MATIAS HONKAMAA

Radiojuontaja Sami Turunen haluaa luoda haastatteluun turvallisen tunnelman.

s.34

Toimittaja Eve Hietamies sai potkut ja romahti. "Sitten en enää ollut mitään."

s.28

Kannen/takakannen kuva: Mikko Vähäniitty

JOURNALISTI

Suomen Journalistiliiton ammattilehti 101. vuosikerta 23.5.2025

VASTAAVA PÄÄTOIMITTAJA / ANSVARIG CHEFREDAKTÖR
Marja Honkonen 050 379 9108

TOIMITUSSIHTEERI / REDAKTIONSSEKRETERARE
Manu Marttinen 050 310 3036

TOIMITTAJAT / REPORTRAR
Nina Erho 050 379 8155
Manu Haapalainen 050 501 0716

ULKOASU / LAYOUT
Heli Saarela 050 470 0016

SÄHKÖPOSTIT
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.släktnamn@journalistiliitto.fi

VERKKOLEHTI
www.journalisti.fi

TILAUKSET / BESTÄLLNINGAR
Jaicom Oy 03 4246 5383
journalisti@atex.com

PAINO / TRYCKERI
Botnia Print, Kokkola
ISSN 1236-3596 (painettu/tryckt)
1458-4271 (verkko/nät)

JULKAISIJA / UTGIVARE
Suomen Journalistiliitto
Finlands Journalistförbund
09 612 2330
PL 252, 00531 Helsinki

SEURAAVA JOURNALISTI 6 / 2025
ILMESTYY 15. 8., AINEISTO 6. 8.

ILMOITUSMYYNTI:
www.journalisti.fi › ilmoittajille
044 755 5002

VASTUULLISTA JOURNALISMIA

Yhdysvaltain kriisin päivittelyn sijaan mediatalojen täytyy ryhtyä toimiin kotimaassa, kirjoittaa Iida Tikka

Iida Tikka, teksti ● Uwa Iduozee, kuva

IIDA TIKKA, 33

- Yhdysvalloissa työskentelevä freelancetoimittaja.
- Työskenteli Ylen Washingtonin-kirjeenvaihtajana vuosina 2020–2024.
- Koulutukseltaan turvallisuuspolitiikan maisteri.
- Palkittiin Vuoden journalistina Suuri journalistipalkinto 2024 -kisassa.
- Aiemmin työskennellyt MTV:n ja STT:n Moskovan-kirjeenvaihtajana ja *Helsingin Sanomissa*.

Tiedän, että Yhdysvalloissa työskentelevänä vapaana toimittajana ammun ehkä nyt itseäni jalkaan. Sanon sen silti: Suomen media kirjoittaa ja uutisoi Yhdysvalloista liikaa.

Vielä muutama kuukausi sitten en ajatellut näin. Osasin vastata nopeasti ja kattavasti, miksi yksityiskohtainen uutisointi Yhdysvalloista on tärkeää:

Yhdysvaltain politiikka ja päätökset vaikuttavat suoraan Suomeen.

Se on dynaamisena ja monimuotoisena maana myös monien kehityskulkujen edelläkävijä. Kulttuuri-imperialismi ja talousvalta tuovat ideat, trendit ja innovaatiot Suomeen. Niiden ymmärtäminen on lukijoille kulttuurista pääomaa, josta on hyötyä niin kahvipöytäkeskusteluissa kuin bisnesideoiden kehittelyssä.

Yhdysvallat on myös eräänlainen testilaboratorio, jota seuraamalla pystymme näkemään, millaisia seurauksia yhteiskunnallisilla muutoksilla hypoteettisesti voisi olla. Parhaimmillaan tarkka raportointi voi auttaa suomalaisäänestäjää punnitsemaan omia arvojaan sekä arvioimaan, millaisiin seurauksiin tietyt toimet johtavat.

Ja niin edelleen.

Toisen maan trendien seuraamisessa ja ymmärtämisessä ei kuitenkaan ole järkeä, jos se ei johda toimiin kotimaassa. Erityisesti se pitäisi tajuta meidän mediaalan ammattilaisten, jotka päivittelemme ja analysoimme Yhdysvaltain demokratian nykytilaa.

MIELENI MUUTTUI KUNTAVAALIEN alla, kun olin vierailulla Suomessa. Vaaleihin oli silloin vain reilu kuukausi, mutta sain suomalaisista tiedotusvälineistä enemmän tietoa Yhdysvaltain käänteistä kuin merkittävimmistä kysymyksistä eri kunnissa.

Tietokirjailija ja toimittaja **Elina Grundström** muistutti *Helsingin Sanomissa* Yhdysvaltain mediatutkimuksen termistä ”afganistanismi”. Sillä viitattiin Yhdysvalloissa 2000-luvun alussa medioiden tapaan keskittyä kaukaisiin ongelmiin paikallisesti merkittävien ja usein kiistanalaisten kysymysten käsittelyn sijaan.

Afganistanismi oli vain alkusoittoa paikallisuutisoinnin arvonlaskulle. Finanssikriisin ja somejättien aiheuttamat mainostulojen menetykset johtivat Yhdysvalloissa paikallisuutisoinnin rajuun laskuun, kun lehtiä lakkautettiin ja omistajuutta keskitettiin. Kun matkustan uuteen osavaltioon ja avaan paikallislehden, iso osa teksteistä on lainattu isoilta valtakunnallisilta toimijoilta.

Trendi selittää, miksi Yhdysvalloissa demokratia on polarisoitunut, karannut kauas pragmaattisesta päätöksenteosta ja etäännyttänyt amerikkalaiset toisistaan. Kansalliselle tasolle nostettaessa poliittisissa linjauksissa korostuvat ideologiset kysymykset ja henkilöhahmot. Samalla empatia eri osassa maata asuvia amerikkalaisia kohtaan vähenee.

Yhdysvalloissa tämä on nähdäkseni vähentänyt nuorten kiinnostusta mediaa kohtaan. Räväkät kommentit maailman tilasta löytää kyllä somesta, mutta paikallista päätöksentekoa on hankalampi seurata Tiktokista. Aikuiseksi 2010-luvulla varttunut z-sukupolvi ei enää edes osaa kiinnostua paikallisista aiheista. Se ei ole ihme; mistä he olisivat seuranneet niitä?

YHDYSVALTAIN DEMOKRATIAN nykytilan analysointi on tekopyhää, jos emme hyödynnä sen tuomaa ymmärrystä Suomen demokratian kestävyyden pönkittämiseen.

Meidän pitäisi esimerkiksi vahvistaa paikallisuutisointia ja keskittyä nuoriin lukijoihin. Myös valtakunnallisessa mediassa pitäisi olla enemmän resursseja ja tilaa tarkalle analyysille Oulun kaupungin päätöksenteosta tai Kainuun kehityksestä.

Pidemmän päälle alueuutisointi on myös bisneksen kannalta kannattavaa. Yhdysvalloista äärimmäisen kiinnostuneet löytävät kyllä amerikkalaisten medioiden äärelle, eivätkä jenkkianalyysit riitä perustelemaan lehtitilauksen hintaa.

Yhdysvaltojen paikallismedian karun kohtalon pitäisi herättää myös lehtitalojen osakkeiden omistajat. Eikö hän heistäkin moni halua, että Suomen demokratia toimii vielä lastenlastenkin aikuistuessa. ●

Toimittaja Henni Jokinen on joutunut penäämään puuttuvia palkanlisiä henkilöstöyritys Baronalta toistuvasti.

Barona maksoi Iltalehden yötoimittajille vuosien ajan liian vähän

Manu Haapalainen, teksti ● Heli Saarela, kuva

367

Journalistiliiton työosuuskunta Mediakunta sai viime vuonna 45 uutta jäsentä. Vuoden lopussa osuuskunnalla oli 367 jäsentä. Mediakunnan liikevaihto kasvoi 2 198 088 euroon. Tilikauden tulos oli 38 066 euroa. Mediakunta jatkoi Journalistiliitolta saamansa pääomalainan takaisinmaksua.

Lähde: SJL

Näin vauraat ja vaikutusvaltaiset vaikeuttavat toimittajan työtä, kirjoittaa **Jyri Hänninen**. Lue lisää: **Journalisti.fi**

Helmikuussa 2024 **Henni Jokinen** huomasi, ettei palkkakuitissa ole kaikki kohdallaan. Erityisesti sunnuntailisiä puuttui.

Jokinen oli työskennellyt alkuvuodesta asti *Iltalehden* yötoimittajana. Toisin kuin muut *Iltalehden* journalistit, yövuorolaiset ovat henkilöstöyritys Baronan välittämiä vuokratyöläisiä. Barona on välittänyt työntekijöitä *Iltalehden* yövuoroihin vuodesta 2016 alkaen.

Selvisi, että Barona oli maksanut yötyöläisille vuosien ajan liian vähän palkkaa. Yhtiö oli laskenut heille liian vähän vuosilomia ja maksanut liian pieniä lomakorvauksia.

Jokinen huomasi omasta palkkakuitistaan, että Barona oli jättänyt maksamatta myös vuorolisiä ja sairausajan palkkoja.

Kun Jokinen alkoi kysellä puuttuvien sunnuntailisiensä perään, yhtiön kanta oli, että lisät maksetaan vain sunnuntain ja maanantain väliseltä yöltä, mutta ei lauantain ja sunnuntain.

Lehdistön työehtosopimuksen mukaan sunnuntaikorvaus pitää kuitenkin maksaa kaikesta sunnuntaina tehdystä työstä ja sunnuntaina alkavista työvuoroista.

BARONA TUNNUSTI VIRHEENSÄ kesällä 2024, kun Journalistiliiton työehtoasiantuntija ja *Iltalehden* julkaisupäällikkö ottivat yhteyttä yhtiöön. Sen jälkeen Barona on maksanut nykyisille ja entisille yötyöläisille osan puuttuvista lisistä takautuvasti. Pitkäaikaisimpien työntekijöiden saamat summat ovat lähes viisinumeroisia.

Jokisen toistuvista kehotuksista huolimatta Barona ei ole vieläkään korjannut tilannetta kokonaan. Uusia virheitä, esimerkiksi liian pieniä lomakorvauksia on ilmennyt edelleen.

”Sotkuun on mennyt aikaani kohtuuttoman paljon. Tulevan kesälomani palkka oli laskettu ’vain’ parilla tonnilla pieleen”, Jokinen sanoo.

”Baronalla ei selvästikään ole kompetenssia toimia journalistien työnantajana. Luottoni heihin on pyöreä nolla. *Iltalehdeltä* on kyseenalaista käyttää heidän palveluitaan.”

TOIMITTAJA LEO KIRJONEN työskenteli Baronan vuokratyöläisenä *Iltalehden* yövuoroissa noin vuoden kesästä 2022 alkaen. Kirjonen sai maksamatta jääneitä palkkoja takautuvasti viime syksystä lähtien. Hänellä ei kuitenkaan ole mitään keinoa tarkistaa, ovatko palkat nyt maksettu oikein.

”Sain Baronalta Excel-taulukon, jossa ei ollut avattu, miten nyt saamani summat olivat muodostuneet. Erittelyä ei edes pyydettäessä annettu, enkä pysty tarkastamaan, onko viivästyneille saatavilleni maksettu korkoa.”

Kirjosen mukaan *Iltalehti* on tiennyt Baronan ongelmista jo pitkään. Hän koki myös *Iltalehden* työkulttuurin vuokratyöläisille ongelmalliseksi.

”Meitä ei kutsuttu työpaikan koulutuksiin tai pikkujouluihin. Vuorokierto oli organisoitu kuormittavalla, jatkuvasti hälyttävällä ja vaikeaselkoisella Whatsapp -ketjulla”, Kirjonen sanoo.

Hänen mukaansa Barona ei ymmärtänyt yötyön luonnetta.

”Se ei ole päivystystä vaan aktiivista jutuntekoa. Ruokatauko oli palkaton, mutta *Iltalehti* edellytti, että työpistettä ei saisi sen aikana jättää. Itse näen niin, että jos ei palkkaa tule, en ole velvollinen seuraamaan uutistapahtumia.”

Toimittaja **Atte Lehtonen** on ollut *Iltalehden* yövuoroissa vuodesta 2020. Barona maksoi hänelle syksyllä 2024 takautuvasti noin 7 000 euroa korvauksia. Myös Lehtonen pitää mahdollisena, että saatavia on yhä saamatta.

”Työuupumukseni takia en ole ainakaan vielä jaksanut jatkaa palkkataistelua.”

BARONAN PALVELUJOHTAJA Antonio Mikkonen pahoittelee palkanmaksun virheitä ja sanoo yhtiön tekevän parhaansa niiden korjaamiseksi.

Korjaatteko virheet myös työntekijöiltä, jotka eivät ole itse huomanneet niitä?

”Olemme tehneet korjauksia sekä oma-aloitteisesti että työntekijöiden pyynnöstä.”

Miksi palkkaerittelynne ovat niin puutteellisia, että työntekijä ei voi tarkistaa, onko palkat nyt maksettu oikein?

”Laskelmassa on muun muassa palkkalaji ja tapahtumapäivä ja tarvittaessa myös kommentti, esimerkiksi kesälomapalkan oikaisu.”

Journalistin tietojen mukaan Barona ei ole ollut omaaloitteisesti yhteydessä ainakaan kaikkiin rahojaan vaille jääneisiin työntekijöihin. *Journalistille* esitetyistä palkkakuiteista on myös vaikea tarkistaa, onko korvaussumma oikea.

Iltalehden päätoimittajan **Perttu Kauppisen** tietoon ei ole tullut mitään, mikä estäisi yhteistyön jatkamisen Baronan kanssa. Kauppisen käsitys on, että Barona on korjannut ongelmia, kun niitä on ilmennyt.

”Tietysti oletamme, että yhteistyökumppanimme noudattavat lakia ja työehtosopimuksia.”

Journalistiliiton työehtoasiantuntija **Marika Väisäsen** mukaan Barona on perehtynyt heikosti lehdistön työehtosopimukseen.

”Eri alojen sopimuksissa on erilaisia työn luonteesta johtuvia lisiä. Jos tessiä ei ole opetellut, virheitä varmasti tulee.”

”Ruokatauko oli palkaton, mutta Iltalehti edellytti, että työpistettä ei saisi sen aikana jättää.”

Leo Kirjonen, toimittaja

”Ylen toistuvan kurittamisen lopettamiseksi median-vapausasetuksen yksiselitteiset kirjaukset tulisi ottaa huomioon, kun kansallisia lakeja säädetään.”

Tiedotusopin dosentti Heikki Hellman ja Radio- ja televisiotoimittajien liiton puheenjohtaja Jani Tanskanen

Hilla Groupissa alkoi kuohunta, kun päätoimittaja ja paikallislehtien johtaja kyseenalaistivat toimitusjohtaja **Mikko Luoman** käytöksen. Lue lisää: **Journalisti.fi**

Näin hallituksen ay-esitys vaikuttaisi SJL:n jäsenen verotukseen

Timo Toimittaja ansaitsee 51 000€* vuodessa, josta hän nyt maksaa 28% veroa. SJL:n jäsenmaksu on 1,4 % eli 714€ vuodessa, josta työttömyyskassamaksun osuus on 96€. Hallitus aikoo poistaa ay-jäsenmaksun vähennysoikeuden, mutta keventää tuloveroa.

	Nyt	Jos esitys toteutuu	
Vähennyskelpoinen osuus	714€	96€	-618€
Veroprosentti	28%	27,50%	-0,5 %-yks.
Maksettava vero	14 080€	13 999€	-81€

Laskelmassa on käytetty veroprosenttia 28. Yksilön kokonaisveroprosenttiin vaikuttavat asuinpaikka, kirkon jäsenyys ja henkilökohtaiset vähennysoikeudet.
**51 000€ perustuu SJL:n palkkatutkimuksen mediaaniansioon.*

Lähteet: VM, SJL:n Palkkatutkimus 2024

Hallitus kaavailee ay-jäsenmaksun verovähennysoikeuden poistoa

Manu Marttinen, teksti ● Heli Saarela, grafiikka

Journalistiliitto pohtii keinoja muutoksen vaikutusten vähentämiseksi.

Hallitus suunnittelee ay-jäsenmaksun verovähennysoikeuden poistamista ja tuloverotuksen keventämistä.

Tyypillinen Journalistiliiton jäsen jäisi muutosten myötä todennäköisesti hieman voitolle, kertoo liiton *Journalistille* tekemä esimerkkilaskelma.

Liiton jäsenten mediaaniansio on 4 080 euroa kuukaudessa eli lomakorvaus huomioiden noin 51 000 euroa vuodessa. Työsuhteinen työntekijä maksaa jäsenmaksua 1,4 prosenttia eli 714 euroa vuodessa.

Jäsenmaksun verovähennysoikeuden poistuminen lisäisi esimerkkilaskelmassa jäsenen maksamaa veroa noin 170 euroa vuodessa. Hänen tuloveronsa kevenisi kuitenkin noin 250 euroa.

Mikäli molemmat muutokset toteutuvat, esimerkkijäsenelle jäisi käteen noin 80 euroa enemmän kuin aiemmin.

Journalistiliiton puheenjohtaja **Marjaana Varmavuori** ei usko, että verovähennysoikeuden poisto vaikuttaisi merkittävästi liiton jäsenmäärään. Liitto pohtii siitä huolimatta parhaillaan keinoja, joilla esityksen vaikutuksia toimintaan voitaisiin vähentää.

Yksi keino on viestintä. Liitto haluaa muistuttaa jäseniä siitä, mitä jäsenmaksulla saa.

”Me tarjoamme jäsenillemme monia rahanarvoisia etuja, kuten *Journalisti*-lehden sekä myös koulutus- ja juristipalvelut. Ei niitä saa vapailta markkinoilta mistään meidän jäsenmaksumme hinnalla”, Varmavuori sanoo.

Varmavuoren mukaan yhtenä vaihtoehtona on ollut esillä myös palveluiden eriyttäminen siten, että ne olisivat jatkossakin verovähennyskelpoisia. Tämä kuitenkin saattaisi edellyttää palveluiden yhtiöittämistä. Se olisi teknisesti monimutkainen operaatio.

Varmavuori korostaa, että pohdinnat vaihtoehdoista ovat vielä alkuvaiheessa. Liiton jäsenmaksu ei kuitenkaan pienene, koska liiton talous ei tällä hetkellä mahdollista sitä.

”Tässä vaiheessa teemme erilaisia laskelmia sen varalle, että verovähennysoikeus poistuu. Laskemme esimerkiksi, miten se vaikuttaa, jos eri tuloluokissa tietty määrä jäseniä päättäisi erota.” ●

MUUTOSNEUVOTTELUIDEN TOINEN KIERROS PÄÄTTYY YLESSÄ TOUKOKUUN LOPULLA

Yleisradio käy parhaillaan muutosneuvotteluja, joiden on määrä päättyä toukokuun loppuun mennessä. Yle aloitti huhtikuussa säästöohjelmansa toisen kierroksen, jonka myötä se arvioi irtisanovansa enimmillään 37 työntekijää.

Ylen ohjelmantyöntekijöiden pääluottamushenkilön **Mikko Martikaisen** mukaan neuvottelut ovat sujuneet rakentavasti.

”Jo nyt voidaan sanoa, että irtisanomisten määrä laskee alustavaan suunnitelmaan verrattuna. Vielä on kuitenkin työtä jäljellä. Pelkään pahoin, ettei irtisanomisilta voida kokonaan välttyä”, Martikainen sanoo.

Muutosneuvottelut koskevat tällä kertaa 364 työntekijää Luovat sisällöt ja mediasekä Strategia ja palvelut -yksiköissä.

Yle vähensi aiemmin tänä vuonna yli 300 työpaikkaa. Vähennyksistä noin puolet oli irtisanomisia.

Nyt käytävien neuvottelujen piirissä ovat muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta eri ihmiset kuin viimeksi.

Marja Honkonen

FREELANCETUTKIMUS SELVITTÄÄ VIIME VUODEN ANSIOT

Journalistiliiton ansiotutkimus liiton freelancejäsenille käynnistyi toukokuun alussa. Tutkimuksessa kysytään freelancerien ansioista ja töistä vuonna 2024.

Kyselylinkki on lähetetty Journalistiliiton freelancejäsenille sähköpostitse.

”Haluamme tietää mahdollisimman monen freelancerin tilanteesta, jotta voimme entistä paremmin tehdä työtä edunvalvonnan kehittämiseksi”, Journalistiliitossa itsensätyöllistäjien ja freelancerien asioita hoitava juristi **Heini Hietikko** sanoo.

Vastaava tutkimus tehtiin edellisen kerran vuonna 2023.

Manu Marttinen

OIKAISUT

Journalistin 3/2025 Väite-palstalla kerrottiin virheellisesti, ettei yksikään urheilutoimitus ollut selvittänyt fitness-urheilun lajiliittoon liittyneitä väitteitä toukokuussa 2022. *Iltalehti* kuitenkin uutisoi aiheesta tuolloin.

Journalistin 4/2025 Yleä käsittelevässä uutisessa todettiin, että työntekijälle annetun siirtymäajan uudelle työpaikkakunnalle pitäisi olla kuuden kuukauden mittainen. Lain mukaan sen pitää olla irtisanomisajan mittainen eli pisimmillään jopa kuusi kuukautta. Jutussa kerrottiin virheellisesti myös, että 48 tunnin harkinta-aika olisi laiton.

ANU PARTANEN

Kirjoittaja on Uuden Jutun toimittaja.

Yhdysvallat elää uuden journalismin kulta-aikaa – vanha sössi pelinsä

KUVA: MEERI UTTI

Seuraan työkseni Yhdysvaltojen mediaa ja usein tuntuu, että olen hukkua journalismin tulvaan. Perinteisen uutis- ja featuremedian ohella seuraan kymmeniä yksittäisten toimittajien, vaikuttajien, asiantuntijoiden tai uusien journalististen medioiden tuottamia podcasteja, uutiskirjeitä, videoita ja verkkosivustoja.

Joskus puhe journalismin kriisistä huvittaa. Maailmahan ei muuta pursuakaan kuin uutta journalismia!

Uusia medioita voi arvostella siitä, että ne eivät aina ole puolueettomia, noudata journalistien eettisiä ohjeita tai tee omaa uutishankintaa. Lukuisat niistä ovat kuitenkin perinteisen median entisten toimittajien tai muiden huippuasiantuntijoiden perustamia.

Taloustieteen nobelisti **Paul Krugmankin** päätti jättää 25 vuoden kolumnipestinsä *The New York Timesissa* ja siirtyä kirjoittamaan uutiskirjettään.

Samaan aikaan puhe perinteisen journalismin kriisistä on totta. Viime lokakuussa tutkimusyhtiö Gallup kysyi yhdysvaltalaisilta, luottavatko he sanomalehtien, radion ja television kertovan uutiset kokonaisvaltaisesti, tarkasti ja oikeudenmukaisesti. Vain alle kolmannes vastasi myöntävästi. Yli kolmannes ei luottanut siihen lainkaan. Loput olivat muuten vain nihkeitä. Vielä 1970-luvulla journalismiin luotti yli 70 prosenttia yhdysvaltalaisista.

Mihin luottamus on kadonnut? Journalismi kärsii lukuisista yleisistä yhteiskunnallisista kehityskuluista, mutta välillä on hyvä katsoa myös peiliin.

HUHTIKUUN ALKUPUOLELLA aiemmin *The Wall Street Journalissa* ja *The New York Timesissa* työskennellyt toimittaja **Bari Weiss** käsitteli median tilaa *Honestly*-podcastissaan. Weiss on Yhdysvaltain toimittajapiireissä kiistelty hahmo, joka koki tulleensa savustetuksi ulos *The New York Timesista* mielipiteidensä vuoksi. Hän on perustanut oman *The Free Press* -mediansa. Weiss haastatteli *Politicon* ja *Axiosin* perustajia **Jim VandeHeita** ja **Mike Allenia**. VandeHei työskenteli aikanaan esimerkiksi *The Wall Street Journalissa* ja *The Washington Postissa*, Allen *The New York Timesissa* ja *Timessa*. *Politico* kuuluu nykyään jo miltei valtamediaan, ja vuonna 2017 perustettu *Axios* kertoo uutiskirjeidensä lähtevän joka päivä neljälle miljoonalle tilaajalle.

Kolmikko totesi podcastissa, että perinteinen media on myös ihan itse syypää luottamuksensa rapautumiseen.

Ensinnäkin toimittajat ovat julistaneet liikaa mielipiteitään sosiaalisessa mediassa, Jim VandeHei sanoo. Siksi heidän juttujaan ei enää lueta puolueettomina raportteina.

Toiseksi toimittajat ovat epäonnistuneet Yhdysvaltojen kuvaamisessa sellaisena kuin se on. Siksi suuri osa mediaa ja sen yleisöä yllättyi, kun **Donald Trump** valittiin presidentiksi ensimmäisen kerran.

Kolmanneksi toimitukset ovat varoneet liikaa väärinä pidettyjä mielipiteitä tai sanavalintoja esimerkiksi koronan ja erilaisten sosiaalisten liikkeiden kuten Black Lives Matterin aikana. Se ei ole antanut kuvaa sananvapauden puolustajista.

Viimeisenä pisarana kolmikko piti sitä, että toimittajat jättivät raportoimatta **Joe Bidenin** toimintakyvyn heikkenemisen, kunnes koko maa näki tilanteen kohtalokkaassa presidentinvaaliväittelyssä.

Siksi yleisö on kääntynyt kohti muita kanavia, jotka itse kunkin mielestä selittävät Yhdysvaltoja ja maailmaa paremmin. Toisin sanoen: joihin he luottavat enemmän.

DONALD TRUMPIN ensimmäisellä presidenttikaudella puhuttiin niin sanotusta *Trump bumpista*. Perinteisen uutismedian yleisöt kasvoivat, kun Trumpista järkyttyneet janosivat luotettavina pitämiään uutisia. Luottamus mediaan kasvoi kyselyissä hetkellisesti.

Tällä kaudella Trump bump näyttää suuntautuvan kohti uusia medioita ja yksittäisiä toimittajia ja asiantuntijoita. Esimerkiksi uutiskirjealusta Substack on kerännyt yli miljoonaa uutta tilaajaa vaalien jälkeen. Substackin alustalla kirjoittavat esimerkiksi Paul Krugman, historioitsija **Timothy Snyder**, CNN:n entinen ankkuri **Jim Acosta** ja historioitsija ja toimittaja **Anne Applebaum**.

Toisaalta esimerkiksi *The New York Times* vaikuttaa kyllä sekin kasvattavan tilaajamääriään jatkuvasti.

Hyvä uutinen on, että yleisön jano yhteiskunnalliseen sisältöön ja journalismiin ei ole kadonnut. Päinvastoin. Jos perinteinen media haluaa pärjätä kisassa, sen on vain voitettava luottamus takaisin.

Jussi Orell, 47

- *Turun Sanomien* vastaava päätoimittaja 2022–
- Lännen Median uutishuoneen päällikkö 2015–2022.
- Työskennellyt *Turun Sanomissa* ja välillä Lännen Mediassa esihenkilö- ja toimittajatehtävissä vuodesta 2003.
- International Press Instituten Suomen-ryhmän hallituksen jäsen.
- Turun Taideakatemian neuvottelukunnan jäsen.
- Koulutukseltaan yhteiskuntatieteiden maisteri Tampereen yliopistosta.
- Syntyperäinen turkulainen.
- Perheeseen kuuluu puoliso ja kolme lasta, joista kaksi on täysi-ikäisiä.

Aiot kirjoittaa kolumneja tunnin junasta, kunnes hanke toteutuu, Jussi Orell

Turun Sanomien päätoimittajan mielestä mikromanagerointi on toimituksesta välittämistä.

Manu Marttinen, teksti ● Juuso Westerlund, kuva

Turun Sanomat ilmestyy broadsheet-koossa. Et ole vielä keksinyt yhtään hyvää syytä muuttaa toimivaa käyttöliittymää.

Maailman myllertäessä tarvitsemme jotain pysyvää, ja broadsheet on laatulehden merkki kansainvälisestikin. Toisaalta tilaajilta tulee vain vähän palautetta formaatista. Digikehityksen ansiosta tarve vaihtaa paperikokoa on melko vähäinen.

Lehti luopui lopuistakin mustavalkokuvista vuonna 2020. Moni lehdentekijä ja varsinkin Turkkarin lukija kaipaa edelleen vanhoja hyviä aikoja.

Kukapa meistä ei kaipaisi, mutta kaipa se maailma on pääosin ihan kaunis myös värillisenä. En ollut silloin päätoimittaja, mutta tiedän, että muutos liittyi painopaikan vaihtamiseen Turusta Saloon.

Aiot kuitenkin ehdottaa lehden omistajalle, että lehti muutettaisiin tabloidiksi tänä vuonna lehden 120-vuotisjuhlien kunniaksi.

Eihän sitä koskaan tiedä. Vuosi ei ole vielä edes puolivälissä, että kyllä tässä kaikenlaista vielä ehtii. Katseemme on kuitenkin lähinnä digikehityksessä.

Turun Sanomat on linjannut, että lehti kutsuu raitiovaunua "raitsikaksi". Se on mielestäsi ihan riittävä kannanotto Turun raitiovaunukeskusteluun.

Itse asiassa olemme kevään aikana alkaneet suosia termiä ”ratikka”, koska se valtaa alaa kielenkäytössä myös Turun seudulla. Emme me ketään kuitenkaan kivitä, jos vaikka kolumniin lipsahtaa edelleen ”raitsikka”, emmekä korjaa turkulaisten haastateltavien sitaatteja, jos he käyttävät sitä termiä. Siedämme Turussa näitä helsinkiläisiä tuulahduksia paremmin kuin Helsinki turkulaisia.

Raitiovaunukeskustelu jakaa turkulaiset puolustajiin ja vastustajiin. Olet linjannut aiheesta vain sen, että pidät oman kantasi visusti omana tietonasi.

Kysymykseen on oikeasti vaikea ottaa kantaa suuntaan tai toiseen, koska hankkeen lopulliset kustannukset eivät ole tiedossa. Myös sen vaikutusten arviointi on edelleen kesken.

Tunnin juna Helsinkiin on sen sijaan lehdelle tärkeä hanke. Lehti uskaltaa puolustaa sitä, koska se ei kiinnosta turkulaisia.

Olemme tosiaan urhoollisesti puolustaneet tunnin junaa, jota kaikki muut mediat tuntuvat kampittavan. Harmittaa, että keskustelua käydään osin väärillä tai tahallaan väärin ymmärretyillä faktoilla. Kyse ei ole vain matka-ajasta, vaan siitä, että rantarata pitää joka tapauksessa remontoida. Lisäksi usein puhutaan ”miljardihankkeesta”, vaikka hallitus on laittamassa vain satoja miljoonia euroja.

Tunnin juna on saanut kielteistä julkisuutta pääkaupunkiseudun mediassa. Sinä aiot jatkaa hankkeen puolesta kolumnoimista niin kauan, että se toteutuu.

Ehdottomasti. Luulen, että koko hanke on ylipäänsä vireillä sen takia, että olen kolumnoinut aiheesta. Aion jatkaa samalla linjalla.

Olit aiemmin Lännen Median uutispomo ja seurasit työn puolesta valtakunnallisia uutisia. Säilytät työmotivaatiosi parhaiten painottamalla valtakunnan uutisia.

Olen uutismies hamaan tappiin asti. Maakuntalehdelle paikallisuus ja alueellisuus on kaikki kaikessa, mutta lukijoitamme kiinnostavat myös valtakunnan asiat ja globaalit megatrendit. Olen linjannut, että olemme paikallinen ja alueellinen, mutta emme nurkkakuntainen lehti.

Olet vähän työnarkomaani ja uutisten suurkuluttaja. Et malta vapaapäivinäsikään olla näpeloimättä lehden verkkouutisten otsikoita.

En ihan vähänkään ole narkomaani. Parhaita hetkiä verkkojuttujen näpelöintiin ovat nimenomaan viikonloput. Sen voi tehdä kenenkään häiritsemättä. Soimaan itseäni välillä mikromanageroinnista, mutta se on toimituksen arjesta välittämistä.

Turun Sanomien toimituksessa on työpaikkaruokala, mutta sinä syöt mieluiten omia eväitä, koska olet luonteeltasi sen verran pihi.

Et voisi olla enempää oikeassa. Isäni opetti aikanaan, ettei ruokaa missään olosuhteissa heitetä pois, vaan se kaikki pitää käyttää. Vaimoni kutsuukin minua perheen ”jätemyllyksi”, koska syön kaiken, mikä jää muilta syömättä. ●

Irtisanottiinko sinut? Muista ainakin nämä asiat!

Jo 158 toimittajaa, ohjelmatyöntekijää ja kustannustoimittajaa on menettänyt työnsä tänä vuonna. Kokosimme irtisanotulle hyödyllisiä tietoja.

Manu Haapalainen, teksti • Johanna Sarajärvi, grafiikka

Kuinka pitkä on irtisanomisaika?

Työsuhteen kesto	Irtisanomisaika
enintään vuoden	14 vuorokautta
1 – 4 vuotta	1 kuukausi
4 – 8 vuotta	2 kuukautta
8 – 12 vuotta	4 kuukautta
yli 12 vuotta	6 kuukautta

Pitääkö irtisanomisaikana tehdä töitä?

Työntekijä vapautetaan irtisanomisaikana usein työvelvoitteesta, mutta asia on työnantajan päätettävissä. Työvelvoitteesta ei voi luistaa. Työtehtävien laiminlyönnit tai työnantajan ohjeiden noudattamatta jättäminen voivat johtaa työsuhteen välittömään purkuun – ilman irtisanomisaikaa ja irtisanomisajan palkkaa.

Milloin saan lopputilin?

Työntekijän saatavat on maksettava viimeistään työsuhteen päättymispäivänä, ellei työsopimuksessa ole toisin sovittu.

Voinko käyttää työaikaa uuden työn hakemiseen?

Irtisanomisaikana työntekijällä on oikeus palkalliseen työllistymisvapaaseen. Sen kesto on 5, 10 tai 20 työpäivää. Osa työnantajista voi tarjota myös valmennusta tai koulutusta työllistymisen tueksi.

Voinko käyttää työterveyshuoltoa?

Taloudellisin ja tuotannollisin syin irtisanotulla on oikeus työterveyshuoltoon kuuden kuukauden ajan työvelvoitteen päättymisestä, jos:
- Työsuhde on kestänyt vähintään 5 vuotta.
- Työnantaja työllistää säännöllisesti yli 30 henkeä.

Miten käy jo sovittujen lomien?

Työnantaja ei voi perua myönnettyjä lomia irtisanomisen vuoksi. Jos työsuhde ehtii päättyä ennen loman alkua tai päättyy loman aikana, pitämättä jäänyt loma maksetaan lomakorvauksena.

Milloin työnantajan pitää tarjota minulle uutta työtä?

Irtisanomisaikana on voimassa uudelleensijoittamisvelvoite. Työnantajan on selvitettävä, onko työntekijälle tarjottavissa muuta työsopimuksen mukaista työtä, sitä vastaavaa työtä tai työntekijän osaamista, työkokemusta ja koulutusta vastaavaa työtä.

Irtisanomisajan päättymisen jälkeen alkaa takaisinottoaika. Takaisinottoaikana työnantajan on tarjottava irtisanotulle samaa tai samankaltaista työtä, jos sellaista ilmaantuu. Takaisinottovelvoitteen kesto riippuu työsuhteen kestosta. Takaisinottoajan aikana vastaanotetut muut työt eivät vaikuta sen kulumiseen.

Työsuhteen kesto	Takaisinottoaika
Alle 12 vuotta	4 kuukautta
Yli 12 vuotta	6 kuukautta

Mistä saan apua ja lisätietoja?

Apua ja neuvontaa saat muun muassa Journalistiliitosta ja luottamushenkilöltäsi. Työttömyyskorvauksesta saat tietoa A-kassasta.

Minne työttömyydestä pitää ilmoittaa?

Ilmoittaudu työttömäksi työnhakijaksi te-toimistoon viimeistään ensimmäisenä työttömyyspäivänä. Ilmoita työttömäksi jäämisestäsi myös Journalistiliitolle. Työttömyyskorvauksen hakemisesta saat tietoa A-kassasta. Työsuhteen päätyttyä alkaa seitsemän arkipäivän omavastuuaika.

Koen tulleeni irtisanotuksi väärin perustein, mitä voin tehdä?

Työnantajan pitää irtisanomistilanteessa ilmoittaa kirjallisesti irtisanomisen syy. Laki ei kuitenkaan määrittele sitä, millä tarkkuudella syyt on kerrottava. Jos epäilet tulleesi irtisanotuksi väärin perustein, ole yhteydessä luottamushenkilöön.

Lähteet: Journalistiliitto.fi, Journalisti.fi, Tyoelamanpelisaannot.fi

KESÄTYÖT

Kilpajuoksua, pettymyksiä ja pohdintaa oman uran suunnasta. Journalistiopiskelijat Hanna Eskelinen, Iida Niskanen ja Sofia Tuovinen pitivät päiväkirjaa kesätöiden hakemisesta.

Nina Erho, teksti • Marjaana Malkamäki, Mikko Vähäniitty ja Timo Heikkala, kuvat

KUVA: MARJAANA MALKAMÄKI

Tampereen yliopiston journalistiikan opiskelija Hanna Eskelinen haki tänä keväänä kesätöitä viimeistä kertaa maisteriopiskelijana.

Torstai 2.1.

Herään aamuyöllä klo 3.30 epämääräiseen ahdistukseen. Lähestyvä kesätyönhakurumba hiipii mieleen jo hyvissä ajoin ennen hakuajan alkamista. Näin ensimmäisen kesätyöaiheisen painajaisen jo marraskuussa. Siinä anelen itkien jotain työnantajaa palkkaamaan minut.

Näin kirjoitti alkuvuodesta 2025 Tampereen yliopiston kuudennen vuoden journalistiikan opiskelija **Hanna Eskelinen**, 42. Kesätyörumballa hän tarkoittaa hakemusten laatimista, niiden lähettämistä ja etenkin sen jälkeistä odotusta.

Eskelinen ja kaksi muuta journalistiopiskelijaa pitivät *Journalistin* pyynnöstä päiväkirjaa tämän vuoden kesätyönhausta. Päiväkirjoista ilmenee, että haun jokainen vaihe on stressaava. Kyse on paljosta: kelpaamisen ja arvostetuksi tulemisen tunteesta, toimeentulosta ja oikeastaan koko tulevaisuudesta alalla.

Vuonna 2025 opiskelijat hakivat media-alan kesätöitä tilanteessa, jossa alan suurin yritys Yle oli juuri ilmoittanut, ettei se palkkaa kesätyöntekijöitä tai -harjoittelijoita. Tammikuun lopulla Yle ilmoitti vähentävänsä satoja työntekijöitä.

Yle on perinteisesti ollut hyvä opiskelijoiden kesätyöllistäjä. Se on palkannut tavallisina vuosina 70–90 kesätyöntekijää.

Muut mediatalot kertovat palkkaavansa kesätyöntekijöitä yhtä paljon kuin edellisenä vuonna, vaikka myös ne ovat viime vuosina irtisanoneet ihmisiä ja päättäneet määräaikaisuuksia. Samoista paikoista opiskelijoiden kanssa kisaa nyt hakijoita, joilla on jo pitkiä alan työsuhteita takanaan.

Hanna Eskelistä kesätyönhaku stressaa erityisen paljon, koska hänellä on siitä lannistavia kokemuksia edellisiltä vuosilta. Keväällä 2024 kesätyöpaikka löytyi vasta huhtikuussa, ja sitä edellisenä vuonna hän pääsi työhaastatteluihin vasta helmikuun lopulla.

Sovin päivän aikana tapaamisen yliopistolle kahden luottoystävän kanssa ja pyydän heitä auttamaan minua hakemusten tekemisessä. Olen turvautunut heihin ennenkin, koska tunnen olevani huono kirjoittamaan hakemuksia ja tunnistamaan omat vahvuuteni, Eskelinen kirjoittaa.

Perjantai 3.1.

Tunnustan ystävilleni, että olen jo valmiiksi stressaantunut ja kerron vihaavani tätä alaa palavasti aina tammikuussa. Katsomme hakukohteita ja mietimme, millä näkökulmalla paikkoihin kannattaa hakea. Olen jo edellisellä viikolla suunnitellut, mitä kirjoitan hakemuksiin. Päivän lopuksi olen varovaisen toiveikas.

Eskelisellä on aiempaa alan työkokemusta harjoittelusta Tampereen ylioppilaslehti *Visiiristä* sekä kesätyöstä *Kangasalan Sanomissa* ja informaatioteknologian ja viestinnän tiedekuntansa viestintäyksikössä.

Kangasalan Sanomiin päästyään hän irtisanoutui vakituisesta työsuhteestaan puhelinpalveluyrityksessä. Hän ajatteli vihdoin saavansa oman alan hommia. Eskelinen työskenteli puhelinpalvelussa neljä vuotta opintojensa ohella. Tienestit tulivat tarpeeseen, koska osa opintotukikuukausista oli kulunut aiempien historian opintojen aikana.

Tänä vuonna Eskelinen haluaisi ja tarvitsisi työkokemukseensa täydennystä deskityöstä ja monimediatekemisestä, joten paikka ison lehden toimituksesta olisi hyvä.

Hän päättää hakea *Helsingin Sanomiin*, *Ilta-Sanomiin*, *Iltalehteen*, *Aamulehteen*, Alman talouslehtiin ja *Hämeen Sanomiin*. Etenkin *Aamulehdelle* Eskelisellä olisi mielestään annettavaa, koska hänellä on kokemusta Kangasalta ja hän asuu Ylöjärvellä.

KUVA: MARJAANA MALKAMÄKI

Hanna Eskelinen jätti gradunsa esitarkastukseen toukokuun alussa. "Olo on haikea, vähän epäuskoinen ja toisaalta iloinen", Eskelinen sanoo.

Lisäksi hän hakee muutamiin Keskisuomalaisen kaupunkilehtiin, *Ylöjärven Uutisiin* sekä *Kirkko ja kaupunkiin*. Viimeksi mainittuun siksi, että kaikkein mieluiten hän tekisi työkseen feature-tyyppistä journalismia yhteiskunnallisista aiheista.

Tiistai 7.1.

Herään neljän aikaan aamulla ja tiedän, etten saa enää unta. Kömmin silmät ristissä sohvalle ja avaan tietokoneen, luen valmiiksi muotoillut hakemukset vielä kerran läpi ja hion sanamuotoja. Aamukuudelta lähetän ensimmäiset hakemukset ja tykittelen menemään hakemuksia toisensa perään.

Vuodesta riippumatta opiskelijat tietävät, että kesätyöhakemukset kannattaa tehdä joululomalla. Silloin ne voi lähettää työnantajille heti, kun kesätyönhaun aloituspäivä koittaa. Tänä vuonna se oli tiistai 7. tammikuuta – ensimmäinen loppiaisen jälkeinen arkipäivä.

Journalistiliitto on suosittanut mediataloille ja toimituksille yhteistä kesätyöhaun aloituspäivää vuodesta 2019. Sen idea on suitsia aiempaa käytäntöä, jossa kesätyöhaut alkoivat jo pian edellisten kesätöiden päätyttyä. Se haittasi syksyn opintoja ja etenkin ensimmäisen vuoden opiskelijoiden työllistymismahdollisuuksia.

Hanna Eskelisen mukaan paine lähettää hakemukset heti ensimmäisenä hakupäivänä syntyy osittain opiskelijoiden keskuudessa. Pääsyyllisiä ovat kuitenkin työnantajat.

”Kyllä se tulee työnantajilta, että kaikkien pitää hakea heti, koska ’haluamme palkata parhaat heti’. Jokainen toimitus painottaa esimerkiksi vierailuilla, että teemme ensimmäiset haastattelut jo ensimmäisenä hakupäivänä. Kahden viikon hakuajalla ei ole mitään merkitystä, koska kaksi ensimmäistä päivää ratkaisevat, ja sen jälkeen ei ole millään väliä.”

Hakemuksissaan Eskelinen kertoo työkokemuksestaan, kiinnostuksestaan politiikkaan sekä poliittiseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun, suorittamistaan kauppatieteiden kursseista, hyvästä yleissivistyksestään sekä kielenhuollollisesta työotteestaan.

Hän mainitsee myös Threadsissa pitämänsä *Pilkun pussua* -nimisen kielenhuoltopalstan, jolla on kerännyt 1300 seuraajaa ja satojatuhansia katselukertoja.

Keskiviikko 8.1.

Lähetän vielä pari hakemusta, vaikka epäilen työn olevan turhaa. Tavoittelen tärkeimpien hakukohteiden yhteyshenkilöitä, mutta puhelin tuuttaa varattua. Kyttään puhelinta ja sähköpostia, mutta yhteydenottoja ei tule. Puran epätoivoa ystäville viesteillä ja puolisolle. Käyn hautaamassa pääni yhden kissani turkkiin. Yritän pysyä toiveikkaana, mutta oloni on epäonnistunut. Illalla nieleskelen kyyneliä. Haluaisin pystyä suhtautumaan hakurumbaan kevyemmin, mutta tuntuu, että siinä on kyse arvostani ihmisenä.

Seuraavana päivänä Eskelinen vilkaisee ainejärjestönsä Vostokin viestiryhmää, jossa ensimmäiset kertovat kesätöiden varmistuneen. Yleensä hän välttelee tammikuussa ainejärjestön keskustelukanavia ja harjoitustoimitusta, koska kokee ilmapiirin ja toisten iloisten uutisten vain pahentavan oloaan.

Maanantai 13.1.

Juttelen parin kaverin kanssa siitä, etten olen saanut yhtään yhteydenottoa. Oloni on surkea, mutta kaverit yrittävät lohduttaa. Päätän keskittyä gradun tekoon.

Perjantai 7.2.

Kaverin kanssa jutellessa tulee puheeksi kesätyöt. Vitsailen valmistuvani työttömäksi, vaikka ajatus siitä kirpaisee. Illalla mietin, mikä minussa on vikana, etten kiinnosta työnantajia. Koen, että koko opiskeluaika on mennyt hukkaan, jos en alalle työllisty.

Helmikuun aikana Eskelisen sähköpostiin tipahtelee tasaiseen tahtiin tuttuja viestejä: ”Saimme runsaasti hakemuksia ja valitettavasti valintamme ei kohdistunut sinuun.” Hän ajattelee: ”Niin, tiesin sen jo tammikuussa.”

Maaliskuun puolivälissä Eskelinen kirjaa muistiin toisen opiskelijan kanssa käymänsä keskustelun siitä, että työnhaku on tänä vuonna aiempaa nihkeämpää.

Huhtikuussa Eskelinen yrittää saada gradunsa valmiiksi. Jos töitä ei loppukeväästä löydy, mutta hän saa paperinsa ulos yliopistolta ennen kesää, hän voi saada työttömyyskorvausta.

Gradun palautettuaan Eskelinen haluaisi kirjoittaa jotain poliittiseen päätöksentekoon, köyhyyteen ja sosiaaliturvaan liittyvää. Teksteissä voisi hyödyntää omia kokemuksiaan. Myös jatko-opiskelijaksi hakeminen kiinnostaa, vaikka tutkijan urakin tietäisi luultavasti pätkätöitä.

Päiväkirjamerkintöjä lukiessaan Eskelinen ihmettelee, miten kovilla kierroksilla hän kävi alkuvuodesta.

”Pitäisi olla aikuinen ja ymmärtää, ettei työnhaku määritä arvoani ihmisenä tai toimittajana. Se on kuitenkin hirveän hankalaa, kun olen ahdistukseen ja kovaan itsekritiikkiin taipuvainen. Vihaan työnhakua varmaan siksi, että se tuo kaikki omat epävarmuudet pintaan. Toisaalta se on hirveän inhimillistä, ja tiedän, että monilla muilla on samanlaista.”

> **Pitäisi olla aikuinen ja ymmärtää, ettei työnhaku määritä arvoani ihmisenä tai toimittajana.**
>
> **Hanna Eskelinen, journalistiikan opiskelija**

Pari ensimmäistä opiskeluvuottaan Eskelinen mietti, onko journalismi hänelle oikea ala. Siitä hän varmistui, kun pääsi tekemään töitä.

”Tykkään kirjoittaa ja pyöriä yhteiskunnallisten ilmiöiden ympärillä. Minulla on niistä hirveästi nippelitietoa. Toivon, että joku tajuaisi sen, ottaisi töihin ja päästä sisin hyödyntämään sitä muuallakin kuin Threadsissa.”

Miksi rekrytoijilla kestää vastata?

Tähän juttuun haastatellut opiskelijat kritisoivat kesätyöhaastattelujen ja -valintojen painottumista hakuajan alkuun sekä sitä, että lopullisia tietoja haun tuloksista joutuu odottamaan pitkään. Työnantajat vetoavat suuriin hakijamääriin ja kiireeseen.

”Kun vuosittainen hakijamäärä on 600–700, ja jokaiseen 40 paikkaan haastatellaan 3–4 ihmistä, sitä ei pysty hoitamaan nopeammin. Lisäksi on hakijoita, jotka eivät tule valituksi esimerkiksi uutisiin mutta saavat uuden haastattelun toiselta osastolta”, *Iltalehden* julkaisupäällikkö **Tiia-Maria Taponen** sanoo.

Kalevan toimituspäällikön **Katja Kärjen** mukaan prosessia pitkittää se, että alkuvuodesta kaikkien osastojen lomat eivät ole vielä selvillä.

”Ja sitten on sanottava, että toimituksen arki pyörii koko ajan, ja rekryäminen on vain yksi siivu työtä. Välillä se vaan jää odottamaan.”

Aamulehti päättää rekrytoinneistaan nopeasti mutta viestii hakijoille koko prosessin päättymisestä tietoisesti vasta jonkin aikaa hakuajan päättymisen jälkeen.

”Vuosien mittaan on käynyt ilmi, että joitain muutoksia tulee kuitenkin ja hakijoihin pitää vielä ottaa yhteyttä”, toimituspäällikkö **Kari Ikonen** sanoo.

Osaltaan rekrytointien kestoon vaikuttavat myös hakijat.

”Jotkut toivovat lisäaikaa käydäkseen kilpailijan haastattelussa ja vastaavat vertailtuaan palkkoja ja työehtoja”, sanoo MTV Uutisten toimituspäällikkö **Mona Haapsaari**.

Kaikki *Journalistin* haastattelemat toimitukset ottavat hakijoihin yhteyttä jo ensimmäisenä tai ensimmäisinä hakupäivinä.

”Hakeminen on kilpailua myös mediataloille”, perustelee *Iltalehden* Tiia-Maria Taponen.

Nina Erho

"Jos en saa ensimmäisenä hakupäivänä puhelua, tarkoittaako se, etten saa töitä?"

On lauantai 28. joulukuuta. Jyväskylän yliopiston neljännen vuoden journalistiikan opiskelija **Iida Niskanen**, 25, on palannut kotiinsa joulunvietosta perheensä luota.

Tuli kauhea paine, että pitäisikö käyttää ilta kesätyöhakemusten tekemiseen, Niskanen kirjoittaa päiväkirjaansa.

Osa hakemuksensa nopeasti lähettäneistä on edellisenä vuonna päässyt haastatteluun jo samana päivänä. Jotkut ovat saaneet heti jopa työpaikankin.

”Hakeminen on mennyt kilpajuoksuksi”, Niskanen sanoo.

Toisaalta kesätyöhaun selkeä aloituspäivä vuoden alussa on hänestä hyvä asia.

”Hakukohteita on helpompi kartoittaa verrattuna siihen, että alkaisi joskus lokakuussa läräämään Duunitoria ja etsimään, milloin on mikäkin haku. Tietty päivä selkeyttää hommaa.”

Perjantai 3.1.

Ystäväni soitti videopuhelua ja pohdimme yhdessä paikkoja, jonne haluaisimme hakea.

Niskanen päättää hakea maakuntalehtiin etenkin Sanomalle, koska hän työskenteli kesän 2024 yhtiön Designkeskuksessa taittajana ja on jatkanut siellä ttt-sopimuksella opintojen ohella. Taittotyö oli hänelle entuudestaan tuttua *Laukaa–Konnevesi*-paikallislehdestä, jossa hän työskenteli kaksi ensimmäistä opiskelukesäänsä. Sinne hänet käytännössä pyydettiin sen jälkeen, kun lehdessä työskennellyt vanhempi opiskelija oli vinkannut toimitukselle laukaalaistaustaisesta fuksista.

Tänä vuonna Niskanen hakee myös *Iltalehteen*, MTV:lle ja STT:lle. Kahdessa ensiksi mainitussa voisi päästä tekemään journalismia someen ja esiintymään livenä. STT:ssä Niskasta viehättää mahdollisuus saada omia juttujaan tiedotusvälineisiin ympäri maan. Hän on kuullut hyvää muun muassa talon etätyömahdollisuuksista. Ne kiinnostavat, koska kaikkein mieluiten Niskanen olisi kesällä Tampereella.

On raskasta hankkia Jyväskylän-asuntoon vuokralainen, löytää kämppä kesätyökaupungista ja elää ns. välitilassa koko kesä. Tampereella voisin asua kumppanini kanssa. Tässä tilanteessa täytyy kuitenkin olla avoin kaikelle. Pelottaa, että olen liian valikoiva ja se koituu kohtalokseni. Stressaa.

Niskanen aloittaa hakemusten kirjoittamisen. Seuraavana päivänä hän kirjoittaa lisää hakemuksia ja päivittää ansioluettelonsa. Ystävä on sanonut, että CV:n ensimmäisen lauseen pitää olla vetävä ja mukaansatempaava.

Eli millainen?? Saako hassutella? Pitääkö pysyä asiallisena? On vaikeaa.

Niskanen päättää pyytää esihenkilötehtävissä työskentelevältä anopiltaan palautetta hakemuksistaan. Stressaavuudestaan huolimatta työnhaku tuntuu myös toiveikkaalta ja inspiroivalta.

Hakemuksia kirjoittaessa alkaa kuvitella tulevaa kesää uudessa työpaikassa ja pohtia, millaista siellä olisi. Se antaa puhtia.

Maanantai 6.1.

Juttelin taas ystävieni kanssa työnhausta. Onneksi on vertaistukea. Soitin ystävälleni, ja hänkin lupasi lukea pari eri versiota hakemuskirjeestäni ja kommentoida niitä. Tunteet, motivaatio ja itseluottamus heittelevät laidasta laitaan. Toivon, että voisin kelata aikaa eteenpäin, ja hakemusten kirjoittaminen ja lähettäminen olisi jo takana.

Niskanen muokkaa hakemuksia, kunnes kirjaimet hyppivät silmissä. Hän miettii, pitäisikö valvoa puoleen yöhön ja odottaa hakemuslomakkeiden aukeavan.

Toisaalta en näillä aivoilla kykene enää mihinkään järkevään. Aika painaa pää tyynyyn, ja grande finale koittaa huomenna.

Tiistai 7.1.

Ensimmäisen hakemuksen lähettämisessä Aamulehteen kesti yllättävän kauan, mutta olin lopputulokseen tyytyväinen. Ennen lounasta lähetin vielä pari hakemusta lisää. Samaan aikaan puhelin kilkatti viesteistä ystäviltäni, eräs oli päässyt jo kahteen haastatteluun. Ahdistuksen möykky kasvoi mahassani. Jos en koko päivänä saisi yhtäkään puhelua tai viestiä, tarkoittaisiko se, etten saa töitä?

Lounaan jälkeen Niskanen lähettää vielä yhden hakemuksen ja lähtee tuulettamaan aivojaan crossfit-treeneihin. Niiden aikana joku on yrittänyt soittaa, mutta se ei ole potentiaalinen työnantaja.

Toivon kipinä hiipui taas.

Keskiviikko 8.1.

Aamulla lähetin yhden hakemuksen lisää. Koko päivän olen vahdannut puhelinta ja todistanut ystävieni riemua, kun he saivat töitä. He ovat saaneet paikan medioista, joihin olen itsekin hakenut. Tarkoittaako se, että minut on jo heitetty pahnan pohjimmaiseksi ja sähköpostiini kilahtaa myöhemmin ”Kiitos, mutta ei kiitos” -viesti?

Illalla Niskasesta tuntuu, että vika on hänen raskaan näköisessä hakemuskirjeessään tai siinä, että hän ei tuo

Mitkä ovat kesätoimittajien tärkeimmät valintakriteerit?

”Kokemus, koulutus ja asenne. Useimmilla valituilla on parin kesän kokemus alalta. Toivomme hakijoiksi myös muiden alojen kuin journalismin opiskelijoita. Innostus, ideointikyky sekä monikanavaisen tekemisen osaaminen ovat erittäin tärkeitä.”

Toimituspäällikkö Kari Ikonen, *Aamulehti*

”Uutisosastoille ideointikyky, yleissivistys, innostunut asenne ja lehden kannalta relevantit juttunäytteet. Kokemus valtakunnallisesta mediasta on huikea etu, mutta palkkaamme joka vuosi myös ’villejä kortteja’, kuten ensimmäisen vuoden opiskelijoita ilman kokemusta.”

Julkaisupäällikkö Tiia-Maria Taponen, *Iltalehti*

”Rohkea ja työtä pelkäämätön asenne, työkokemus alalta, kiinnostus juuri *Kalevaan*, Oulun seudun tuntemus ja halu tehdä hyvää journalismia. Tänä kesänä pidin myös kiinni siitä, että töihin tullaan kesäkuun alussa ja ollaan elokuun loppuun.”

Toimituspäällikkö Katja Kärki, *Kaleva*

”Kokemus toimittajan työstä ja uutistyöstä, ymmärrys monialustaisesta työstä, hyvä yleistieto, kiinnostunut ja reipas ote sekä rohkeus kysyä. Kesätyö vaatii enemmän kuin opiskeluihin liittyvä harjoittelu. Kesätyöntekijät tekevät samoja vuoroja ja työtehtäviä kuin vakituiset työntekijät.”

Toimituspäällikkö Mona Haapsaari, MTV Uutiset

siinä itseään ja osaamistaan tarpeeksi hyvin esille. Hän päättää laatia uuden, persoonallisemman hakemuksen. Siihen tulee vihreää väripohjaa, ja tekstin viereen Niskanen laittaa itsestään hymyilevän kuvan. Tekstissä hän kertoo entistä konkreettisemmin, mitä on aiemmissa työpaikoissaan tehnyt.

Niskanen päivittää uuden hakemuksen kahteen toimitukseen, joihin on hakenut jo aiemmin.

Se ei pelaa, joka pelkää.

Torstai 9.1.

Soitin Aamulehteen ja kyselin rekrytilanteesta. Eivät olleet vielä tehneet kaikkia valintoja, joten uskon, että mahdollisuus on.

Torstai 16.1.

Vihdoin puhelin oli soinut, kun olin kosmetologilla. Pirautin takaisin ja sain haastattelun!! Vihdoin!

Haastattelu on Poriin maakuntalehti *Satakunnan Kansaan*. Se on toinen toimituksista, joihin Niskanen päivitti hakemuksensa.

”Olin jo alkanut luovuttaa. Kun joku sitten näki minussa potentiaalia ja ajatteli, että me halutaan tämä tyyppi töihin, tuntui ihan sikahyvältä”, Niskanen sanoo.

Toisaalta mielessä käy myös, ettei hän tunne Porista ketään. Hän ei voi asua kesällä kumppaninsa kanssa. Miten Porista löytää kämpän?

Tiistai 21.1.

Ensimmäisen hylkäyssähköposti saapuu Maikkarilta. Se ei kuitenkaan harmita Niskasta, koska hänellä on *Satakunnan Kansan* haastattelu. Hän miettii mahdollisia vastauksiaan etukäteen mutta ei kirjoita niitä sanasta sanaan ylös.

Teams-haastattelussa paikalla on kaksi *Satakunnan Kansan* toimituspäällikköä. He kyselevät Niskaselta muun muassa tämän töistä Designkeskuksessa ja siitä, mitä hän haluaisi *Satakunnan Kansassa* tehdä.

Niskaselle jää haastattelusta myönteinen olo. Silti häntä mietityttää, onko jollain toisella enemmän kokemusta tai kotikenttäetu.

Mutta kaikkeni annoin, olin rento oma itseni ja nyt odotellaan taas, milloin puhelin soi.

Keskiviikko 22.1.

Soitto tuli ja Satakunnan Kansa kutsuu! Vihdoin epävarmuus on ohi.

Niskasta jännittää kertoa uutiset Designkeskuksen työnantajalleen, mutta tämä suhtautuu asiaan rennosti. Haun aikana Niskanen on miettinyt, onko tyhmää hakea töitä muualta. Kannattaisiko jatkaa graafikkona ja asustella Tampereella?

Mutta kun soitto tuli ja töitä napsahti, tuntui siltä, että tein oikean valinnan.

Maaliskuun alussa Niskasella on Facebook-ryhmästä löytynyt kesäkämppä Porista. Hän on myös ottanut selvää crossfitin harrastusmahdollisuuksista ja suunnitellut kesän vapaa-ajan tekemisiä siellä.

Vain työsopimus puuttuu.

Työsopimuksesta sanottiin, että se tulee minulle helmikuun lopulla. Vielä en ole saanut yhteydenottoa. Odottelen vielä.

Torstai 13.3.

Tuli sähköpostia, että työsopimus tehdään vasta myöhemmin keväällä vielä voimassa olevan Designkeskuksen työsopimuksen takia. Vuokrasopimus Porin asuntoon on allekirjoitettu.

> **Kun joku näki minussa potentiaalia ja ajatteli, että me halutaan tämä tyyppi töihin, tuntui ihan sikahyvältä.**
>
> **Iida Niskanen, journalistiikan opiskelija**

KUVA: MIKKO VÄHÄNIITTY

Työnhakurumban keskellä oli ihana lähteä treenille tuulettamaan päätä, Iida Niskanen sanoo. "Jätin puhelimen tarkoituksella pukuhuoneeseen. Kotona tuli vilkuiltua vähän väliä, onko tullut haastattelukutsuja."

KUVA: TIMO HEIKKALA

Sofia Tuovinen nauttii vapaa-ajallaan luonnosta, etenkin metsäisistä maisemista.

"Milloin voin ottaa vastaan muun alan töitä?"

Lauantai 4.1.2025

Päivitin LinkedIn-profiilini. Journalistiliiton loppuvuodesta järjestämässä uravalmennuksessa painotettiin Linkedinin tärkeyttä. Lisäsin sinne kirjoittamani jutut, koska minulta ei löydy vielä portfoliota. Kevään aikana opinnoissa teemme portfolion, mutta se ei ehdi tähän työnhakuun. Päivitin myös ansioluetteloni uravalmennuksen opeilla. Aion muokata sen jokaiseen hakemaani työpaikkaan sopivaksi.

Sofia Tuovinen, 24, aloitti journalismin opinnot Oulun ammattikorkeakoulussa OAMK:ssa viime syksynä. Hänellä ei vielä ole varsinaista media-alan työkokemusta, mutta hän on kirjoittanut *Kalevaan* peliarvioita ja ottanut lehden keikka-arvioihin kuvia.

Muuta työkokemusta riittää. Esimerkiksi kesät 2022 ja 2023 Tuovinen työskenteli Nokian tehtaalla Oulussa. Siihen aikaan hän opiskeli Oulun yliopistolla elektroniikkaa ja tietoliikennetekniikkaa. Sitten alkoi tuntua, että omin ala olisikin joku luovempi ala.

”Vaikka tekniikan alallakin on tiimityötä, kaipasin lisää kanssakäymistä ihmisten kanssa.”

Maanantai 6.1.

Etsin tietoa eri lehtien kesätöistä ja mietin, minne haluaisin mennä töihin. Haen ainakin Kalevan Forum24-kaupunkilehteen, Rantapohja-paikallislehteen sekä useampaan Hilla Groupin paikallislehteen.

Hakukohteiden miettimisessä Tuovista auttaa koulun uutistyön kurssi, jossa käytiin läpi Suomen tiedotusvälineitä. Jotta koko kesän tienestit eivät kuluisi vuokriin, Tuovinen etsii kesätöitä vain Pohjois-Suomesta. Hänellä on Oulussa vuokra-asunto. Kittilässä hän voisi asua oman perheensä luona ja Ylivieskassa kumppaninsa perheen luona.

Kesältä olisi tärkeää jäädä säästöjä. Viime kesänä Tuovinen ei ollut kesätöissä, koska hän ei enää halunnut mennä elektroniikan alan kesätöihin eikä muuta sopivaa paikkaa löytynyt. Opintotukien varaan toimeentuloa ei voi laskea, koska myös aiempi opiskelu on kuluttanut niitä.

Tiistai 7.1.

Hain aamulla Forum24-kaupunkilehteen Kaleva Medialle. Tein työhakemuksen liiton valmennuksen vinkkien mukaan. Muokkasin myös CV:ni vastaamaan työpaikkailmoitusta.

Tuovinen tietää, että kilpailu paikoista on kovaa ja haluaa siksi lähettää hakemukset hakuajan alussa. Ensimmäisenä päivänä hän ehtii kuitenkin lähettää vain yhden hakemuksen. Koulupäivä on pitkä, ja muiden hakemusten räätälöimisessä on vielä työtä. Osa pienistä lehdistä ei julkisesti edes hae kesätyötekijöitä, vaikka niillä voikin olla paikkoja tarjolla.

Keskiviikko 8.1.

Kysyin ChatGPT:lta työnhaun vaiheista, ohjeita työhakemuksen ja CV:n tekemiseen sekä vinkkejä puhelinsoittoon ja sähköpostin kirjoittamiseen työpaikkaan, jossa ei ole avointa työpaikkailmoitusta.

Tuovinen soittaa Haukiputaalla tehtävän *Rantapohja*-paikallislehden päätoimittajalle ja kysyy, voiko lähettää kesätyöhakemuksen. Päätoimittaja vastaa kyllä ja sanoo käyvänsä hakemuksia läpi helmikuun aikana.

Hilla Groupille Tuovinen hakee Ylivieskaan *Kalajokilaakso*-lehteen, *Nivala*-lehteen, *Kalajokiseutu*-lehteen ja *Kittilälehteen*. Seuraavana aamuna hän saa sähköpostitse työhaastattelu-

kutsun *Kittilälehteen*. Se tuntuu ilahduttavalta ja helpottavalta. Tuovinen valmistautuu haastatteluun kysymällä tekoälyltä mahdollisia kysymyksiä ja miettii niihin vastauksia.

Maanantai 13.1.

Työhaastatteluun osallistuivat päätoimittajat Kittilälehdestä ja Kalajokiseutu-lehdestä. Kalajokiseutu-lehden läsnäolo yllätti minut, kun alun perin piti olla vain Kittilälehdestä toimittajat haastattelemassa.

Haastattelu on Teamsissa. Haastattelijat kysyvät, miksi Tuovinen haluaa paikallislehteen töihin ja millaista kokemusta hänellä on juttujen kirjoittamisesta. Tuovisesta tuntuu, että omat ajatukset voisivat liikkua nopeamminkin. Silti hänelle jää haastattelusta myönteinen olo ja tunne, että työpaikan saaminen on mahdollista.

Perjantai 17.1.

Lähetin aamulla viestiä päätoimittajille haastatteluun liittyen. Iltapäivällä Kittilälehden päätoimittaja soitti ja kertoi, etten päässyt heille tai Kalajokiseudulle töihin. Minulla oli juuri muuta menoa, joten en ehtinyt kysyä palautetta haastattelusta. Kalajokiseudun päätoimittaja vastasi sähköpostiini myöhemmin. Hän kertoi, että minulla meni hyvin haastattelu ja kannusti jatkamaan työnhakua.

Illalla Tuovinen itkee pettymystään avopuolisolleen. Hän selailee työpaikkailmoituksia ja päättää hakea Oulun Golfille kentänhoitajaksi. Tuovinen on aiemmin työskennellyt neljä kesää Levi Golfilla. Silloinen esihenkilö suostuu suosittelijaksi.

Seuraavina päivinä Tuovinen sopii Oulun Golfin kenttämestarin kanssa työhaastattelusta. Ristiveto kesätyön hakemisen ja oman alan kesätyön hakemisen välillä ahdistaa.

Haluaisin päästä oman alan töihin, mutta kilpailen paikoista vanhempien opiskelijoiden kanssa. Milloin kuulen Kaleva Medialta ja Hilla Groupin muista lehdistä vastauksen? Milloin voin ottaa vastaan muun alan töitä? hän kirjoittaa torstaina 23. tammikuuta.

Seuraavalla viikolla Oulun Golf tarjoaa Tuoviselle töitä. Hän sopii aloittavansa kesäkuun alussa. Tuovinen ajattelee, että jos hänelle vielä tarjotaan töitä *Rantapohjasta* tai *Kalajokilaaksosta*, hän ottaa paikan vastaan.

”Uskon, että Oulun Golf olisi ymmärtänyt, jos olisin saanut oman alan töitä. Luotan ihmisten ystävällisyyteen ja ymmärtäväisyyteen”, Tuovinen sanoo.

Maanantai 24.2.

Tuovinen ei ole kuullut *Rantapohjasta*, *Kalajokilaaksosta*, *Nivala*-lehdestä eikä Kaleva Mediasta mitään.

Ihan niin kuin aikaani ja panostani ei arvostettaisi edes sitä vertaa, että ilmoitettaisiin, ettei minua ole valittu. Kalevan ja Kalajokilaakson haut olivat netin kautta tehtyjä, joten heillä pitäisi olla helppo lähettää sähköpostia valitsematta jääneille. Rantapohjan päätoimittajalle pitänee laittaa uudestaan viestiä ja kysyä kesätyötilannetta.

Parin päivän kuluttua Tuovinen saa Kalevalta sähköpostitse tiedon, ettei päässyt töihin. Myös *Rantapohjalta* ja Hilla Groupilta tulee samanlaista sähköpostia.

Tuovista harmittaa, että oman alan töitä ei löytynyt. Oulun Golfin paikka hänellä kuitenkin jo on. Hän iloitsee siitä, että voi vaihteeksi työskennellä kesäajan ulkona.

Opiskelukavereiden kanssa jutellessa ilmenee, että 22:sta Tuovisen luokkalaisesta vain kaksi on saanut mediaalalta kesätöitä.

”Yksi sanoi hyvin, että nyt kun Ylen tilanne meni niin kuin meni, me taistelemme työpaikoista niiden kakkosja kolmosluokkalaisten kanssa, jotka olisivat normaalisti menneet Ylelle.”

Tekniikan alalla kesäksi työllistyminen oli helppoa. Tuovinen on silti tyytyväinen uuteen opiskelualaansa. Jos työpaikkaa ei tulevaisuudessa löydy, hän uskoo voivansa soveltaa koulun oppeja myös yrittäjänä.

”Elektroniikan ja tietoliikennetekniikan opiskelijana tuntui, että on yksi suunta, johon mennä. Journalismissa on enemmän ovia auki ja mahdollisuuksia valita, mitä oikeastaan haluan tehdä.”

Vinkkejä kesätyön hakuun

- Kysy rekrytoijalta palautetta hakemuksestasi. ”Voit saada vinkkejä, miten sitä kannattaa selventää tai miten erottaudut seuraavalla kerralla paremmin”, sanoo MTV Uutisten toimituspäällikkö **Mona Haapsaari**.
- Jos haastatteluun pääseminen jäi kiinni juttunäytteistä tai kokemuksesta, tarjoa toimitukselle freelance-juttuja. Näin voit saada juttunäytteitä. Joka tapauksessa nimesi voi jäädä toimituksen mieleen niin, että pääset seuraavana vuonna esittäytymään. Joskus sinnikkyyskin palkitaan. ”Tänä vuonna palkkasimme henkilön, joka haki meille kolmatta kertaa”, sanoo *Iltalehden* julkaisupäällikkö **Tiia-Maria Taponen**.
- Etsi erilainen kiinnostuksen kohde. ”Tänä vuonna monia hakijoita kiinnosti kulttuuri tai urheilu. Toivon näkeväni hakijoita, joita kiinnostaa kuntapolitiikka, yhteiskunnan prosessit tai rikos- ja oikeusprosessit. Niillä erottuisi”, *Kalevan* toimituspäällikkö **Katja Kärki** sanoo.

Nina Erho

SATOJA HAKEE, KYMMENIÄ PÄÄSEE

Media	Hakijoita	Journalistisia kesätyöpaikkoja
Aamulehti ja Pirkanmaan paikallislehdet	noin 500	noin 35, sisältäen harjoittelijat
Iltalehti	noin 600	40
Kaleva Media	Kaleva noin 100	Kaleva noin 20, sisältäen harjoittelijat. Lapin Kansassa 7, paikallis- ja kaupunkilehdissä pääsääntöisesti kussakin yksi.
MTV Uutiset	noin 500	noin 10

Haastattelimme edustajat neljästä mediatalosta ja toimituksesta, joihin juttua varten päiväkirjaa pitäneet opiskelijat muun muassa hakivat.

Tiina Suomalainen haastatteli Etelä-Karjalan hyvinvointialuejohtaja Sally Leskistä hallituksen hyvinvointialueille kohdistamista säästöpaineista.

Freelancerin juttuaiheet ja toimeksiantajat muuttuvat iän karttuessa – "Lukijat vanhenevat kanssani"

Kirsi Haapamatti, teksti ● Mikko Nikkinen, kuva

Lappeenrantalainen freelancetoimittaja **Tiina Suomalainen**, 62, kuuluu ammattikuntansa parhaiten tienaaviin. Hänet on palkittu yrittäjäpalkinnoilla, monet asiakkuudet ovat pitkiä ja verkostot media-alalla hyvät. Suomalaisen sähköposteihin vastataan toimituksissa aina.

Silti hän murehtii tulevaa.

”Kalenteri on täynnä muutamaksi kuukaudeksi, mutta entä jos keikat loppuvatkin siihen? En ole iän tai kokemusvuosien myötä oppinut luottavaiseksi työn suhteen”, Suomalainen sanoo.

Suomalainen on työskennellyt freelancerina 17 vuotta. Epäuskon hetkistä huolimatta hän sanoo kokemuksen tuovan varmuutta. Kun on tehnyt kauan, ymmärtää oman arvonsa ja voi ainakin yrittää neuvotella palkkiot kohdilleen.

> **”Vauva-lehti on vaihtunut Vivaan, mutta olen koko urani ajan kirjoittanut samantyyppisistä aiheista.**
>
> Tiina Suomalainen, freelancetoimittaja

Konkarifreelancerit eivät juuri eroa nuoremmista kollegoistaan esimerkiksi tekemiensä työtuntien määrässä. Journalistiliiton vuonna 2023 tekemän työmarkkinatutkimuksen mukaan 55 vuotta täyttäneet freelancerit suhtautuvat kuitenkin hieman muita negatiivisemmin esimerkiksi töidensä jatkuvuuteen ja aineellisen hyvinvointinsa tasoon.

Iän ja kokemuksen karttuminen voi vaikuttaa juttuaiheisiin ja asiakkaisiin. Nuorempana Suomalainen kirjoitti paljon perhelehtiin, vauvoista, lapsista ja ruuhkavuosista.

Nyt hän tekee juttuja esimerkiksi *Vivaan*, joka on suunnattu yli 55-vuotiaille naisille. Otavamedian lehtien lisäksi Suomalainen kirjoittaa paljon myös *Tehy*- ja *Paperiliitto* -lehtiin.

”*Vauva*-lehti on vaihtunut *Vivaan*, mutta olen koko urani ajan kirjoittanut samantyyppisistä aiheista. Suuri osa jutuistani liippaa jollain tavalla sosiaali- ja terveysaiheita. Keskiössä on usein ihminen ja inhimillisyys.”

SUOMALAINEN SANOO olevansa printtimedian parasta kohderyhmää ja elävänsä sen juttuaiheiden ytimessä.

”Printin lukijat ovat suunnilleen minun ikäisiäni. Sen takia myös juttujeni aiheet liikkuvat paljolti oman kokemuspiirini ja kiinnostuksenkohteideni ympärillä. Olen juttujeni kohderyhmää, ja lukijat vanhenevat kanssani.”

Työvuosien vieriessä saattaa lehtitaloissa vaihtua väki tiuhaankin. Moni freelancer huomaa juttutilausten hiipuvan, kun lehteen tulee uusi tuottaja, joka tuo mukanaan omat, uudet verkostonsa.

Tämä on myös Tiina Suomalaisen kokemus, mutta hopeareunuksella:

”Usein henkilöt siirtyvät toiseen lehteen, josta sitten taas tilataan. Lisäksi, jos on ehtinyt saada toimituksessa jalansijaa hyvänä freelancerina, työt jatkuvat henkilövaihdosten jälkeenkin.”

Muutaman kerran Suomalainen on huomannut pohtivansa, ettei enää voi aloittaa mitään uutta tai uudistua, koska ”olen jo tämän ikäinen, ei miun enää tartte”.

Yhtiömuodon muuttaminen osakeyhtiöksi olisi hänen yli 80 000 euron liikevaihdollaan kannattavaa, mutta muutos ei innosta. Kotisivut Suomalainen on uusinut viimeksi kymmenen vuotta sitten.

”Tekoälyyn suhtauduin alussa samalla tavalla. En jaksa kiinnostua. Sehän vie meidän työmme eli on uhka, eikä mahdollisuus.”

Pian hän pyörsi päätöksensä, kun huomasi tekoälyn olevan kätevä työkaveri juttujen ideoiden ja näkökulmien pallottelussa.

JYVÄSKYLÄLÄINEN FREELANCEKUVAAJA Petteri Kivimäki, 53, on kirjannut mieleensä varasuunnitelman, jos kuvaajan työt ennen eläkevuosia vähenisivät.

”Painatin joskus kaksipuolisen käyntikortinkin, jonka toisella puolella oli valokuvaajan, toisella Raksa-Petterin tiedot. Jos kuvaushommat loppuvat, alan tehdä remontti- ja korjaushommia.”

Kivimäki on ollut yrittäjä 22 vuotta. Kokemusvuodet näkyvät Kivimäen mukaan asiakkuuksissa:

”Asiakkaani ovat valinneet minut ennemmin kuin minä asiakkaat. En ole kovin räväkkä tai räiskyvä, kuvani ja kuvaajaprofiilini sopivat varmaan tietynlaisille ’setämiesjulkaisuille’ paremmin.”

> **”Valokuvaajana haluan jatkuvasti kehittyä. Seuraan myös muiden kuvaajien jälkeä ja pohdin, mikä on se minun tyylini, jolla olisi myös jatkossa kysyntää.**
>
> Petteri Kivimäki, freelancevalokuvaaja

Valokuvaajan on hänen mukaansa syytä pitää itsensä fyysisesti hyvässä kunnossa, jos hommaa mielii tehdä pitkään. Pitkät automatkat ovat raskaita ja metsissä pitää jaksaa rämpiä – ainakin Kivimäen, joka kuvaa paljon metsäaiheita.

Kuntonsa lisäksi Kivimäki on pitänyt huolta ammattitaidostaan. Hän on panostanut esimerkiksi videotyöskentelyyn ja omaksuu uutta kalustoa ja uusia ohjelmistoja, pääosin itseopiskellen.

”Valokuvaajana haluan jatkuvasti kehittyä. Seuraan myös muiden kuvaajien jälkeä ja pohdin, mikä on se minun tyylini, jolla olisi myös jatkossa kysyntää.”

ELÄKEVUOSILLEEN KIVIMÄKI toivoo turvaa yrittäjän eläkevakuutuksesta. Hän sanoo YEL-maksujensa tason olleen ”realistinen” jo pitkään.

”Maksan YEL-maksua mielelläni. En halua eläköityä ja huomata olevani pienen kansaneläkkeen varassa. Turvana on myös kiinteistö, jota voisin lisätulojen toivossa vuokrata.”

Tiina Suomalainen on etenkin viime vuodet maksanut itselleen runsasta YEL-vakuutusta, jopa 1 000 euroa kuussa. Hänellä on rikkonainen työura, eikä eläkekertymä ole kaksinen.

”Aion kuitenkin tehdä töitä vielä monta vuotta, eläkekertymänkin vuoksi. Tunnen myös olevani työstäni edelleen innoissani. Minulla on energiaa tehdä tätä. Ehkä innostus johtuu siitäkin, että aloitin freen arjen niin myöhään. En ole jäähdyttelemässä.”

Ylen Jyri Kivimäki sanoo, että olennaista on miettiä, mitä tekoälyn ansiosta säästetyllä ajalla tehdään. "Väheneekö väki vai paraneeko tekeminen? Pitää pohtia, mikä tuottaa yhteiskunnallemme eniten arvoa."

Mediatalot kehittävät tekoälytyökaluja hurjaa vauhtia, mutta avaavat niitä freelancereille nihkeästi

Johanna Vehkoo, teksti ● Akseli Valmunen, kuva

Journalismikeskustelua seuratessa saa harva se päivä lukea ennusteita siitä, miten tekoälymullistus on media-alalle jopa suurempi murros kuin internet.

Suomalaisia journalisteja on viime aikoina puhuttanut esimerkiksi Alma Median toimitusjohtajan **Kai Telanteen** tulevaisuusennuste. Telanne sanoi *Suomen Lehdistön* haastattelussa, että muutaman vuoden kuluttua nykyiset työt joko tehdään puolet pienemmillä resursseilla tai sitten ”tuplasti enemmän ja nopeammin”.

Helsingin Sanomien päätoimittaja **Erja Yläjärvi** taas kirjoitti kolumnissaan ”journalismille järisyttävästä” murroksesta, joka muuttaa tekemisen tavat toimituksissa. Hän pohti, mitä lisäarvoa ihminen tuo, kun kone jo kirjoittaa paremmin ja nopeammin.

Mediatalot ovat lähteneet innokkaasti kehittämään omia tekoälytyökalujaan, ja niitä onkin useissa taloissa käytössä jo melkoinen määrä. Mutta jos työskentelee isojen toimitusten ulkopuolella, on todennäköisesti aika tietämätön siitä, millaisia työkaluja taloissa on käytössä ja millä tavoin ne helpottavat toimittajien työtä.

Jos erilaiset tekoälytyökalut kerran ovat niin tehokkaita, eikö olisi mediatalojen etu tarjota niitä myös freelancereiden käyttöön?

Journalisti soitti kolmen mediatalon tekoälypomoille ja kysyi, pääsevätkö freet käyttämään niiden tekoälyapureita. Ilman tekoälyä tehty tiivistelmä: kaupallisissa ei, julkisen palvelun mediatalossa kyllä.

ALMA MEDIALLA ON MENEILLÄÄN viitisenkymmentä tekoälyyn liittyvää kehityshanketta sekä Suomessa että ulkomailla. Alma käynnisti vuoden 2024 alussa AI-ohjelman, jonka tarkoitus on parantaa yhtiön kilpailukykyä. Yhtiö järjesti viime vuonna myös kansainvälisen verkkokoulutuksen, johon osallistui peräti tuhat työntekijää. Joukossa ei tiettävästi ollut freelancereita, ainakaan Suomesta.

Alman toimituksellisesta tekoälykehityksestä vastaa **Timo Kämäräinen**. Hän kertoo, että Alma Mediassa ei ole käyty keskustelua tekoälytyökalujen avaamisesta freelancereiden käyttöön.

”Tekoälytyökalut ovat oman henkilökunnan käytössä, kuten muutkin journalistiset työkalut. Lähtökohtana on, että free käyttää omia työkalujaan. Toisaalta friikuilla on vapaus käyttää hyvin laajasti avoimesti saatavilla olevia työkaluja”, Kämäräinen sanoo.

> **”Kannustan kaikkia friikkuja ottamaan tekoälytyökaluja käyttöön, koska se opettaa myös tekoälylukutaitoa.**
>
> **Jyri Kivimäki, Ylen tekoälystä ja toimituksellisista ratkaisuista vastaava tuottaja**

A-lehtien digipäällikkö **Antti Karvanen** sanoo niin ikään, että freet eivät pääse mediatalon omiin tekoälytyökaluihin käsiksi. Syynä on se, että freelancereilla ei ole pääsyä julkaisujärjestelmään, johon työkalut on integroitu.

”Emmehän me tarjoa freelle tietokonettakaan.”

Karvanen näkee tekoälytyökalut niin olennaisina journalistin työn tehostamisessa, että uskoo freelancereiden alkavan ottaa niitä entistä enemmän käyttöönsä mediataloista riippumatta.

”Esimerkiksi litterointiin on jo olemassa monia hyviä ja halpoja työkaluja, eikä meidän tarjoama varmasti olisi niitä parempi. Toisaalta olisi kiva myös kuulla, millaisia työkaluja freet mediataloilta toivoisivat. ”

YLELLE SEN SIJAAN TYÖSKENTELEE suuri joukko freelancereita, joilla on pääsy Ylen järjestelmiin.

”Jos freellä on Ylen ext-päätteinen sähköpostiosoite, hänen pitäisi saada pääsy myös Ylen omaan Yle GPT -alustaan”, Ylen tekoälystä ja toimituksellisista ratkaisuista vastaava tuottaja **Jyri Kivimäki** kertoo.

”Esihenkilöiden olisi tietysti tärkeää vinkata tästä, kaikki freelancerit eivät välttämättä ole tietoisia asiasta. ”

Kivimäki muistuttaa, että freelancereita koskevat samat säännöt kuin Ylen vakihenkilöstöä. Keskeneräiset jutut eivät saisi vuotaa suurten kielimallien koulutusaineistoksi. Niin voi käydä, jos käyttää avoimesti verkossa saatavilla olevia malleja.

Kivimäki tiedostaa, että freelancerit voivat jäädä heitteille tekoälykehityksen vauhdissa.

”Talon väelle näitä jopa tyrkytetään, kun taas friikun kohdalla jää herkästi omalle vastuulle ottaa selvää, mitkä ovat turvallisia työkaluja.”

Jonkinlaista tekoälyä ja koneoppimista on käytetty Ylen projekteissa jo pitkään. Esimerkiksi Voitto-robotti tuotti urheilu-uutisia jo 2010-luvulla.

”Kielimallien aikakaudella eli vuodesta 2022 alkaen työkalujen joustavuus on ollut ihan toisella tasolla”, Kivimäki sanoo.

Yle GPT:tä voi pyytää esimerkiksi muuntamaan videolla kuultavan äänen tekstiksi. Sen avulla voi muun muassa tehdä tiivistelmiä ja kääntää sekä luokitella ja jäsennellä aineistoja. Sen voi vaikkapa pyytää analysoimaan artikkeliin tulleita kommentteja.

”Yli kolmasosa kaikista Ylen työntekijöistä käyttää jotain osaa Yle GPT:stä joka viikko työssään. Journalisteista osuus on jopa puolet. Haastattelujen litterointi on tietenkin todella käytetty työkalu.”

Yle GPT:n käyttäjä pystyy myös luomaan ja muokkaamaan mieleisiään tekoälyapureita. Tämä tapahtuu kehittämällä prompteja eli kehotteita. Se ei vaadi teknistä osaamista.

”Työntekijä voi ohjeistaa tekoälyä tiettyyn täsmätehtävään. Meillä on tätä varten kehotekirjasto”, Kivimäki sanoo.

Esimerkki kehotteita kehittämällä luodusta apurista on Kaapo kapulakielipoliisi, jonka on kehittänyt Ylen Uutispalvelun vastaava tuottaja **Päivi Huotari**. Kapulakielipoliisi analysoi toimittajan kirjoittamaa tekstiä ja kertoo, onko se sujuvaa ja helposti ymmärrettävää.

Tekoälyltä saatujen tietojen tarkistamisesta tulee Kivimäen mukaan yhä olennaisempi osa toimittajan ammattitaitoa. Kielimallit ovat epäluotettavia muun muassa niin kutsutun hallusinoinnin eli informaation sepittämisen takia.

”Kannustan kaikkia friikkuja ottamaan tekoälytyökaluja käyttöön, koska se opettaa myös tekoälylukutaitoa. On tärkeää oppia ymmärtämään, mihin tämä teknologia pystyy ja missä se taas tekee herkästi virheitä”, Kivimäki sanoo.

Freelancetoimittajat ovat hänen mukaansa tavallaan myös hyvässä tilanteessa, koska he eivät ole sidottuja käyttämään vain jonkun mediatalon omia välineitä. He voivat vapaasti esimerkiksi ottaa ilmaisia kokeilukuukausia eri palveluista ja vertailla niitä.

Kivimäki vinkkaa kokeilemaan esimerkiksi tekoälyagenttipalveluita, jotka voivat haravoida verkosta uutisarvoista tietoa ja ilmoittaa siitä toimittajalle vaikkapa viikoittaisessa sähköpostissa.

”Agentille voi kirjoittaa vaikka, että haluaisin tonkia Siuntion kunnan päätöksiä, voisitko lähettää minulle kerran kuussa sähköpostin, jossa kerrot mielenkiintoisimmat kohdat kunnanvaltuuston esityslistoista ja pöytäkirjoista”, Kivimäki mainitsee.

”Maailma menee siihen suuntaan, että tekoäly itsessään osaa käyttää monia työkaluja.”

MYÖS KÄMÄRÄINEN JA KARVANEN puhuvat samanlaisesta kehotteiden kehittämisestä kuin Kivimäki.

”Kaikki mitä me teemme, tai mitä joku *The New York Times* tekee, pohjaa samoihin kielimalleihin. Pohjalla on aina joko Open AI:n Chat GPT, Claude tai Googlen Gemini. Viisaus on siinä, että oppii promptaamaan niitä oikein”, A-lehtien Antti Karvanen sanoo.

”Mietimme kyllä tarkasti, mihin omat rahat laitetaan, koska tekoälymallit menevät niin hurjaa vauhtia eteenpäin. Joku seuraava mallihan voi ratkaista jo ongelman. Kaikki suomalaiset mediatalot ovat pieniä verrattuna niihin lafkoihin, jotka kehittävät suuria kielimalleja.”

Myös Timo Kämäräinen sanoo, että Alma Media miettii jokaisen ominaisuuden ja työkalun kohdalla, milloin otetaan käyttöön joku jo markkinoilla oleva ja milloin on järkevää kehittää itse.

”Ne voivat myös mennä limittäin: joskus voi olla joku valmis kielimalli, jota me ohjeistamme omiin tarkoitusperiimme. Moni asia onnistuu ihan vaan promptia eli kehotetta hiomalla, toisia taas pitää kouluttaa pitkään tiettyyn tarkoitukseen”, Kämäräinen sanoo.

Alman toimituksissa suosituimpia talon omia tekoälytyökaluja ovat tällä hetkellä otsikkotyökalu (antaa otsikkoehdotuksia), kielikaveri (parantaa kieliasua) ja äänikaveri (litteroi haastattelut).

A-lehtien tekoälykehitys tähtää sekä digitaalisen liiketoiminnan kasvattamiseen että toimittajien metatyön tehostamiseen. Ensimmäistä tavoitetta edustaa *Kotona.com*, uusi media, joka julkaisee asumiseen liittyviä juttuja englanniksi kansainväliselle yleisölle.

”Tekoälyavusteinen kääntäminen on mahdollistanut sen. Tuskin olisimme lähteneet tätä tekemään ilman AI-kehitystä”, Antti Karvanen sanoo.

A-lehtien toinen iso tavoite on Karvasen mukaan se, että journalistit pystyisivät keskittymään journalismin tekemiseen.

”Kaikkea sitä härpäkettä ja tilpehööriä sen ympärillä pystytään tekoälyavusteisesti helpottamaan.”

A-lehdissä käytetään tekoälyä esimerkiksi hakukoneoptimointiin ja otsikoiden muunteluun eri julkaisukanavia varten. Lisäksi käynnissä on lehtitalon 90-vuotista historiaa hyödyntävä arkistoprojekti, jota tehdään yhteistyössä Keskisuomalaisen kanssa.

Toinen esimerkki toimitusten yhteistyöstä tekoälykehityksessä on *Helsingin Sanomien* ja *Ilta-Sanomien* yhteinen HS-IS Lab. Myös Yle jakaa tekoälyosaamistaan kaupallisen median kanssa.

Free, ota käyttöön nämä kolme työkalua

1. Litterointityökalu haastattelujen nopeaan purkamiseen. Näitä on markkinoilla paljon, esimerkiksi Good Tape ja Descript.

2. Googlen Notebook LM. Palvelulle voi antaa suuren määrän eri muotoisia aineistoja analysoitavaksi, esimerkiksi PDF-tiedosto- ja tai Youtube-videoita. "Se mahdollistaa hyvin toimittajamaisen aineistoihin perehtymisen. Lisäksi se lähteyttää aika hyvin, mihin tietoon se perustaa vastauksensa, mikä helpottaa faktantarkistusta."

3. Jonkun suuren kielimallin uusin versio, esimerkiksi Chat GPT tai Claude, jota voi käyttää muun muassa ideoinnin tukena. "Se on sveitsiläinen linkkari vähän kaikkeen."

Lähde: Jyri Kivimäki, Yle

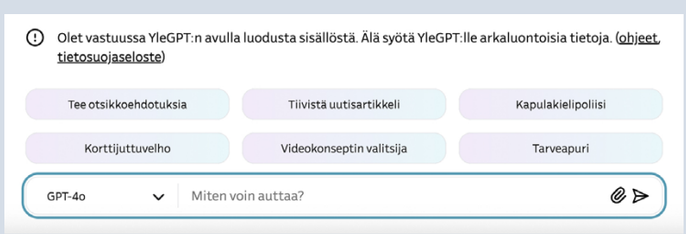

Ylen tekoälytyökalut auttavat otsikoinnissa ja sujuvan tekstin kirjoittamisessa.

Alman toimitusten käytössä on useita tekoälytyökaluja, joista suosituimpia ovat otsikkotyökalu, kielikaveri ja äänikaveri.

Irtisanottu Suvi Tanner harkitsisi paluuta Hilla Groupiin vain, jos yhtiön johto vaihtuisi

Manu Haapalainen, teksti ● Laura Vesa, kuva

Puhelimeen vastaa rauhalliselta kuulostava **Suvi Tanner**. Hilla Groupin kuohuista ja Tannerin irtisanomisesta on ehtinyt kulua reilu viikko. Tanner pitää epätodennäköisenä, että enää palaisi yhtiön palvelukseen *Keskipohjanmaan* päätoimittajaksi.

”Kukaan konsernin johdosta tai hallituksesta ei ole ollut minuun irtisanomiseni jälkeen missään yhteydessä”, Tanner sanoo.

Journalisti uutisoi keskiviikkona 7. toukokuuta Hilla Groupin irtisanoneen Tannerin ja paikallislehtien johtajan **Jonna Nikumaan**. Molemmat olivat kritisoineet toimitusjohtaja **Mikko Luoman** käytöstä ja johtamistapaa.

Asia nousi valtakunnalliseksi uutiseksi. Julkinen paine johti lopulta sunnuntaina 11. toukokuuta myös Luoman lähtöön.

Hillan toimitusjohtajan tehtäviä hoitaa tällä hetkellä talousjohtaja **Teija Pelto-Arvo**. Muuten Hillan johtoryhmä ja hallitus jatkavat entisellään.

Sekä *Keskipohjanmaan* toimitus että lehden lukijat ovat olleet järkyttyneitä ja pahoillaan Tannerin kohtelusta.

Mikko Luoma kertoi Ylen haastattelussa päättäneensä itse Tannerin ja Nikumaan irtisanomisista. Toistaiseksi näyttää kuitenkin siltä, ettei toimitusjohtajan vaihdos ole johtamassa irtisanomisten perumiseen. *Keskipohjanmaan* vt. päätoimittajana jatkaa myös *Lestijokea* päätoimittava **Joni Mäki-Petäjä**.

Tanner sanoo, että hiljaisuus Hillan johdon suunnalta ei ole yllättänyt.

”Myös Hillan hallituksen puheenjohtaja **Vesa Kaunisto** oli läsnä irtisanomiseeni johtaneessa kuulemisessa ja muutenkin siihen johtaneessa prosessissa”, Tanner sanoo.

”Hän on siis kuitannut nämä irtisanomiset. Samoin yhtiön henkilöstöjohtaja **Saija Hyry**.”

Suvi Tanner ehti työskennellä Keskipohjanmaan päätoimittajana vain puolitoista vuotta. Hän kiittää toimitustaan hyväksi ja kunnianhimoiseksi joukoksi.

Tanner voisi harkita *Keskipohjanmaahan* palaamista vain, jos esimerkiksi uuden toimitusjohtajan valinta johtaisi muutoksiin yhtiön muussa johdossa ja hallituksessa.

”Sellaisesta ei tällä hetkellä ole viitteitä. Jos Luoman lähdön lisäksi ei tapahdu muita muutoksia, en usko sen vaikuttavan yhtiön johtamiskulttuuriin.”

TANNER JA MUUT JOURNALISTIN haastattelemat hillalaiset kritisoivat entistä toimitusjohtajaa Mikko Luomaa muun muassa kritiikinsietokyvyn puutteesta ja päätoimittajien painostamisesta.

Tanner aloitti *Keskipohjanmaassa* elokuussa 2023. Hän listasi konkreettisia esimerkkejä Luoman kyseenalaisesta käytöksestä heti alusta lähtien. Tänä keväänä hän teki Luomasta aluehallintovirastoon valvontapyynnön.

Tannerin työhyvinvointi heikkeni tämän vuoden helmikuussa, kun Luomasta tuli hänen suora esihenkilönsä konsernirakenteen uudistuksen jälkeen helmikuussa 2025.

”Olen pitänyt kysymistä ja kyseenalaistamista aina tärkeänä”, Tanner sanoo.

”Tuli sellainen tunne, että vastaansanomisesta joutui helposti mustalle listalle. Olin koko ajan varpaillani, ja mietin mitä uskallan sanoa.”

Tannerilla ja Luomalla oli esimerkiksi kahdenkeskinen tapaaminen pian muutosten jälkeen. Tanner tietää, säilyvätkö Hillan strategia ja tavoitteet ennallaan, ja miten uusi organisaatio käytännössä tulee toimimaan.

Tannerin mukaan Luoma menetti kysymysten vuoksi malttinsa.

”Hänen ohjeensa oli, että ’älä kysy kysymyksiä, vaan tee niin kuin minä käsken’”, Tanner sanoo.

Tanner kuvailee Luoman käytöstä joitakin naispuolisia työntekijöitä kohtaan vähätteleväksi ja tytöttäväksi.

”Hänellä on tapana kutsua naisia doriksiksi. Ehkä se voisi olla hyväkin läppä jossain sellaisessa tilanteessa, jossa ollaan tasavertaisessa asemassa ja hyviä tuttuja.”

Satunnaisesti ongelmaksi nousivat Luoman yritykset saada *Keskipohjanmaahan* haluamiaan sisältöjä, vaikka toimitusjohtajalla ei pitäisi olla mitään tekemistä julkaisupäätösten kanssa.

”Myös muulta johdolta saattoi tulla viestiä, että Mikko sanoi, että tästä pitäisi tehdä juttu.”

Tanner korostaa, että hänelle jää ajastaan *Keskipohjanmaassa* myös hyvää muisteltavaa.

”Työ Hillassa oli hyvin palkitsevaa, ja yhteys esimerkiksi konsernin muihin päätoimittajiin oli hyvä. Tavoitteemme olivat kunnianhimoisia ja uudistuksia saatiin tehtyä. Erityisesti *Keskipohjanmaan* toimitus on hieno ja kunnianhimoinen porukka”, Tanner sanoo.

”Myös Luoman kanssa meillä oli hyviäkin keskusteluja”, Tanner sanoo. ●

Hilla Groupin entinen toimitusjohtaja Mikko Luoma ei vastannut Journalistin kommenttipyyntöihin.

Eve Hietamies oli tähtitoimittaja, kunnes sai potkut. "Annoin kaikkeni työlle, ja sitten en ollut enää mitään."

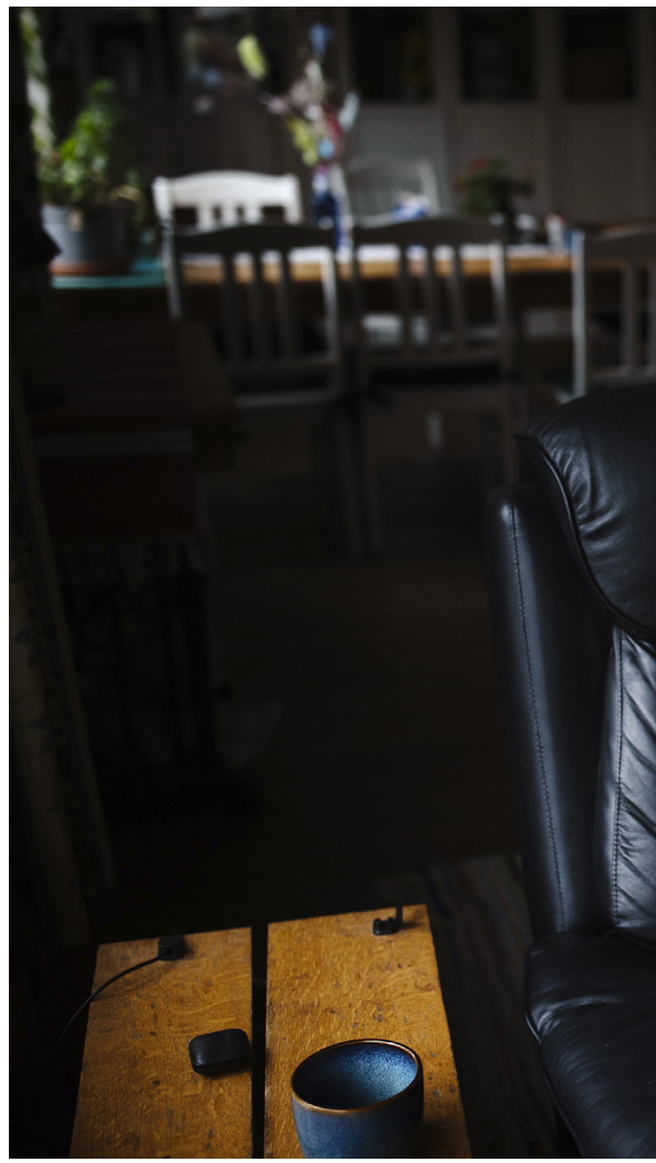

Rosanna Marila, teksti ● Heidi Piiroinen, kuva

Aivoinfarktista ja avosydänleikkauksesta voi olla helpompi puhua kuin siitä, että joutuu luopumaan toimittajan identiteetistä. Se vaikutelma tulee, kun juttelee kirjailija **Eve Hietamiehen**, 60, kanssa hänen elämästään.

Viime vuonna Hietamies menetti tajuntansa poikansa valmistujaisjuhlissa ja heräsi sairaalasta kolme viikkoa myöhemmin. Hän oli saanut kaksi aivoinfarktia ja joutunut avosydänleikkaukseen. Sydän oli kasvattanut ylimääräisiä läppiä, jotka olivat osittain irronneet ja kulkeutuneet aivoihin.

Hietamies menetti puhe- ja kävelykykynsä.

Pitkän kuntoutusjakson myötä taidot ovat palautuneet, mutta eivät ennalleen. Seuraavaksi lääkäri päättää, siirtyykö Hietamies sairaseläkkeelle.

”Minua huimaa koko ajan ja väsyn nopeasti. Menneet ajat muistan hyvin, mutta lähimuistini reistailee: ostin esimerkiksi saman lahjan kahdesti.”

Hietamies ehti ennen aivoinfarktejaan saada valmiiksi juuri ilmestyneen kirjansa *Hupparizombien*. Se on viides ja viimeinen osa suosittua *Yösyöttö*-kirjan aloittamaa Antti ja Paavo Pasasen tarinaa.

Jää nähtäväksi, pystyykö Hietamies jatkamaan kirjojen kirjoittamista. Varmaa kuitenkin on, että toimittajan työ on hänen osaltaan ohi.

Kun keskustelu kääntyy Hietamiehen entiseen uraan ja sen päättymiseen, hän huokaisee syvään.

”Ja sittenkö mennään?”

HIETAMIES SAI POTKUT A-LEHTIEN muutosneuvotteluiden jälkeen vuonna 2020. Ne tulivat yllätyksenä.

Hietamies oli ollut *Avun* toimittaja 30 vuotta, eikä aavistanut etukäteen mitään. Nyt hän päivittelee sinisilmäisyyttään.

”Kaikki muut toimituksessa tajusivat, mitä oli tapahtumassa, minä en. Ajattelin, että pitkä urani suojelee minua.”

Hietamies sai tiedon töiden loppumisesta sähköpostilla. Häntä pyydettiin etäpalaveriin neuvottelemaan työsuhteen päättämisestä. Perusteena olivat taloudelliset syyt.

”Ensireaktioni oli shokki. Ajattelin, ettei tämä voi olla totta. Sitä seurasi paniikki: mitä nyt teen? Tunsin oloni petetyksi ja pakokauhuiseksi. Sitten tuli syvä, musta viha ja katkeruus, joita tunsin monta vuotta.”

Hietamies kuvailee vihan tuntuneen painavana möykkynä rinnassa. Kaupassa lehtitelineiden äärellä hän pidätteli itseään, ettei repisi *Apu*-lehtiä rikki. Kun hän ajoi autolla Itäväylää A-lehtien rakennuksen ohi, hän ei pystynyt katsomaan sinne päinkään.

”Joskus mietin, miten paljon vihaa ihmiseen mahtuu. Annoin kaikkeni tälle työlle, ja sitten en ollut enää mitään.”

HIETAMIES EHTI OLLA A-LEHDILLÄ töissä yhteensä 40 vuotta: ensin kymmenen vuotta kuva-arkistossa, loput toimittajana *Avussa*.

Hietamies arvioi kirjoittaneensa *Apuun* ainakin 5 000 artikkelia. Toimittajana hän testasi savusukellusta, lensi Hawk-hävittäjän kyydissä, opetteli ajamaan tankilla ja matkusti Siperiaan.

Pietarissa hän vietti yön katulasten kanssa pahvilaatikossa. Kolmevuotias poika pissasi hänen syliinsä.

”Heittäytyminen on ainut tapa tehdä journalismia. Olen itkenyt, nauranut, surrut ja lohduttanut niin lääkäreitä, sotilaita, julkkiksia kuin syöpään kuolevan lapsen vanhempiakin.”

Toimittajuuden ohella Hietamies kirjoitti menestyskirjoja ja käsikirjoituksia tele-

Eve Hietamies sai potkut Avusta vuonna 2020, eikä työllistynyt enää journalistina. Vihaiseksi tai katkeraksi hän ei itseään miellä.

visioon. Häntä voisi luonnehtia tähtitoimittajaksi, jonka osaamiselle olisi luullut löytyvän kysyntää.

Toisin kävi. Potkujen jälkeen kukaan ei tarjonnut hänelle uutta työpaikkaa.

”Kai minun täytyy syyttää siitä itseänikin. Olisinhan voinut soittaa vaikka *Seuraan*.”

Freelancerin epävarmaan toimeentuloon ja ”itsensä kauppaamiseen” Hietamies ei halunnut lähteä, sillä hän ajatteli, ettei osaa sitä. Niinpä hän päätti, että tämä oli tässä.

”Joku sanoi, että kyseessähän oli vain työpaikka. Mutta minulle toimittajuus oli iso osa identiteettiäni, elämääni ja päivittäisiä ihmissuhteitani. Kun ne kaikki vietiin pois, jäljelle jäi vain hiljaisuus.”

Yksi selviytymiskeino Hietamiehellä oli: kirjoittaminen. Sisko kannusti häntä listaamaan kaikki irtisanomisen jälkeiset tunteet muistiin. Muistiinpanovihkot täyttyivät ajatuksilla elämästä uran jälkeen.

Vuonna 2022 ilmestyi Pasaset-kirjasarjan neljäs osa, *Numeroruuhka*. Siellä yksi kirjan päähenkilöistä irtisanotaan.

”Kaikki, mikä kirjassa käsittelee potkuja, on totta.”

Hietamies kävi tapaamassa myös työelämävalmentajaa, joka auttoi häntä jäsentämään tilannettaan. Parhaiten häntä auttoi silti aika.

NYT POTKUISTA ON KULUNUT viitisen vuotta. Enää Hietamies ei miellä itseään vihaiseksi tai katkeraksi.

> **”Ensireaktioni oli shokki. Ajattelin, ettei tämä voi olla totta. Sitä seurasi paniikki: mitä nyt teen?”**
>
> Eve Hietamies, kirjailija

”Nykyään ajattelen, että minä selvisin. Ihminen oppii kyllä pärjäämään, kun on pakko. Ja onhan minulla hyvät muistoni, joita on paljon.”

Suomalaiseen journalismiin on Hietamiehen silmissä hiipinyt kylmyys ja empatian puute. Toimittajien pitää tätä nykyä tehdä työtään niin kovassa kiireessä, että he etääntyvät todellisuudesta.

”Journalismi on kovempaa kuin ennen. Sen päälle pitää vielä osata digit ja somet. Oikeastaan on helpottavaa, ettei minun tarvitse tehdä siinä maailmassa enää mitään.”

Myös Hietamiehen isä **Heikki Hietamies** teki pitkän uran A-lehdillä *Avun* hankintapäällikkönä ja toimittajana. Even äiti puolestaan oli suosittu kirjailija **Laila Hirvisaari**, joka kuoli vuonna 2021.

”Isä vietti pari vuotta sitten 90-vuotispäiviään. Hän odotti koko juhlan ajan, että A-lehdiltä olisi lähetetty hänelle onnittelukimppu. Kun sitä ei tullut, olin hänen puolestaan tosi pettynyt. Viimeistään silloin tajusin, etteivät yritys ja sen arvot olleet enää samat kuin ennen.”

Vaikeinta Evelle potkujen jälkeen on ollut kollegoista ja yhteisöllisyydestä luopuminen. Niitä hän kaipaa vieläkin. Toisaalta hän on myös ylpeä siitä, että on selvinnyt.

”Jos minä voin toipua potkuista ja pärjätä, muutkin voivat. Elämäni on kaikesta huolimatta hyvää.”

AI-röster tar mer plats i kommersiella medier – Yle avvaktar

Lina Laurent, text • Kai Widell, foto

Kommersiella bolag använder AI-röster för ljudböcker, nyheter och väderrapporter. På public service är fokus på stödfunktioner, verktyg och på att förbättra tillgängligheten. Samtidigt uppmanar ljudpionjären **Reidar Wasenius** journalister att licensiera sina röster och Bauer Media och STT vinner pris för sina AI-nyheter. Det händer mycket inom den digitala utvecklingen och AI-röster är ett hett ämne.

Vi börjar i Böle. För snart ett år sedan, strax efter midsommaren, berättade Svenska Yle att man i ett pilotprojekt på Yle Arenan börjar sända väder- och sjörapporten (som inkluderar vädret på kuststationerna) uppläst av en AI-genererad talsyntes. Talsyntesen var baserad på radiojournalisten **Ida Rislakkis** röst och namngavs ”Aida”.

> "Jag är mycket mer än min röst, utan min personlighet är jag bara ett eko."
>
> Ida Rislakki, radiojournalist, Svenska Yle

”Om försöket utfaller väl fortsätter sändningarna hösten 2024 på Yle Vega”, lovade Yle då.

Pilotprojektet fick ingen fortsättning men AI-rösten Aida finns kvar. Det är den röst man i dag hör när man klickar på ”lyssna”-ikonen intill Svenska Yles webbartiklar.

”Det känns konstigt att höra sin röst och veta att det inte är jag. I princip är det en kopia av min röst men den andas inte och har inte rätt uttal på vissa ord”, säger Rislakki.

När hon blev tillfrågad att delta i utvecklingen av Svenska Yles talsyntes var hon genast positivt inställd. Beställningen var att läsa in texter som kunde användas för att utveckla en talsyntes för webben – pilotprojektet med väder- och sjörapporten på Arenan blev aktuellt i ett senare skede.

”Ursprungsbeställningen var att göra tillgängligheten bättre på vår sajt och det är jag för på alla sätt.”

Rislakki säger att hon själv har en ganska försiktig inställning till AI och betonar att det är viktigt att det är tydligt både för branschfolk och konsumenter när och i vilken omfattning AI används.

Yle äger inte Rislakkis röst, utan AI-rösten som bolaget utvecklat.

”Jag är mycket mer än min röst, utan min personlighet är jag bara ett eko.”

PÅ SVENSKA YLE var det produktionschefen **Jan-Ulrik Lindberg** och redaktionschefen **Mattias Erkkilä** som jobbade med väder- och sjörapporten men också med talsyntesen Aida. Lindberg säger att pilotprojektet visade vad AI-rösten kan användas till men också när den inte fungerar.

”Det är många som hyser varma känslor för vädret och vi fick bekräftelse för att man kanske inte ska ersätta befintligt innehåll med en syntetisk röst, utan använda den till att skapa större tillgänglighet eller mervärde”, säger han.

Lindberg konstaterar att största delen av responsen handlade om att man inte ska röra väder- och sjörapporten. Själva rösten i sig fick främst positiv feedback.

Vi diskuterar Bauer Medias och STT:s AI-nyheter som i våras mottog Stora journalistpriset i kategorin Årets förnyare. Erkkilä säger att Svenska Yle inte har några som helst planer på att ersätta det innehåll man gör i dag med automatisk produktion.

”Det är en ickefråga på Svenska Yle just nu.”

Visst används AI på bolaget i många sammanhang, via det interna gränssnittet YleGPT, bland annat för transkribering, rubrikförslag, samman-

Radiojournalisten Ida Rislakki läste in fyra timmar material – kultur, nyheter och sport – för den finlandssvenska talsyntesen "Aida" som utvecklats av Svenska Yle. "Jag blev tillfrågad om att jobba för talsyntensen långt innan pilotprojektet med väder- och sjörapporten."

fattningar och språkkoll.

”Men, man stöter snabbt på en massa problem: kvalitet, innehåll och etiska problem, till exempel när det gäller upphovsrätten”, säger Erkkilä.

Han påpekar att Yle har tydliga interna regler vid användningen av generativ AI. För publiken ska det också tydligt anges om man använt AI vid innehållsproduktion.

REIDAR WASENIUS ÄR TIDIGARE journalist, i dag vd och grundare av uppstartsföretaget Lexofon. Företaget säljer AI-röster baserade på kända och erfarna röstartisters och skådespelares röster.

Han säger att den som vill vara med i spelet och få pengar för det ska göra som han och skapa en AI-röst baserad på sin egen röst.

”Det är en möjlighet för vilken journalist som helst att positionera sig själv, i en helt egen roll och kanske ta sig an helt nya roller, till exempel som ljudboksuppläsare.”

Wasenius tes är att människan ändå hela tiden ska hållas i centrum.

”Då när något låter riktigt bra (som AI-röst) baserar det sig på en kunnig människovarelse som gett sin talang till datorn. Det handlar om människor som bemödat sig om att träna sin röst och kultiverat den kanske i flera årtionden.”

I de fall där AI-röster låter stela, robotaktiga eller har svårt att uttrycka olika känslolägen skyller Wasenius på tekniken. Det handlar om företag som inte bemödat sig om att uppdatera sin programvara enligt de senaste rönen eller tränat AI-rösten tillräckligt bra.

Hur är det med att berätta om när det handlar om en AI-röst och när det inte gör det?

”Jag tycker att det inte finns någon orsak att berätta – det är irrelevant, undantaget om det handlar om en personlig dialog, till exempel i en kristelefon. Du ska ha rätt att veta vem som lyssnar på dina tankar.”

Men ja, handlar det om envägskommunikation, som Reidar Wasenius uttrycker det, då spelar det ingen roll. Professionella ska ändå få erkännande för sin kunskap eller sitt arbete. I framtiden tänker Wasenius att nyheter sänds med hjälp av en AI-röst, som i slutet av sändningen berättar vem som sammanställt nyheterna.

Och på tal om att bli ersatt. Inom en snar framtid kommer Wasenius röst att försvinna från VR:s tåg. Eventuellt blir den ersatt av hans egen AI-röst men upphandlingen pågår så allt är osäkert, som det ofta är med AI. ●

För artikeln har också Jussi Suvanto intervjuats. Han är ansvarig chefredaktör för Supla och chef för enheten Total Audio.

Finlandssvenska SR-korren Axel Kronholm: "De sydostasiatiska länderna är inte bara brickor i stormaktsspelet"

Hanna Nordenswan, text
Mailee Osten-Tan, foto

Axel Kronholm har sin bas i Bangkok och bevakar Thailand, Myanmar, Kambodja, Laos, Vietnam, Indonesien, Östtimor, Malaysia, Brunei, Singapore och Filippinerna. Även Oceanien, det vill säga Australien, Nya Zeeland, Papua Nya Guinea samt örikena i Stilla Havet ligger på hans bord.

Sveriges Radios Sydostasien-korrespondent **Axel Kronholm** svarar på videosamtalet under en palm. Det är nyår i Thailand och Kronholm har åkt några timmar utanför den helgstängda huvudstaden med sin fru och son.

Vanligtvis skulle han svara från sitt skrivbord i Bangkok, med utsikt över gröna trädtoppar där han kan få syn på en svartnackad gylling eller en blåstjärtad biätare. Intresset för fågelskådning fick luft under vingarna när arbetsrummet i Göteborg flyttades till Thailand.

”Man blir mer uppmärksam på sin omgivning”, konstaterar Kronholm om fågelskådandet.

För många i Finland är det kanske en nyhet att en av SR:s korrespondenter är hemma från Jakobstad och uppvuxen på Åland. Kronholm mottog nyligen Nils Horner-priset för god utrikesjournalistik. Priset är instiftat till journalisten **Nils Horners** minne. Asienkorrespondenten Horner mördades 2014 under en rapporteringsresa i Afghanistan.

Motiveringen för Kronholms premiering lyder:

”För att han ödmjukt och lågmält, med stor envishet och kunnighet, ökar vår kunskap om Sydostasien och människorna där, inte minst i Myanmar.”

KRONHOLM HAMNADE I SYDOSTASIEN dels av en slump, dels som ett resultat av många års hårt arbete. Efter att ha studerat internationell politik började han på journalisthögskolan vid Göteborgs universitet. Under studietiden reste han till Albanien och sålde sina första utrikestexter därifrån. Här började frilanskarriären med internationellt fokus.

”Det kunde alltså ha blivit en annan region. Men jag har alltid varit intresserad av Sydostasien, så mycket händer här. Folk tänker nog ofta på det som en liten region, att det är små länder i jämförelse med Kina och Indien, men den är enorm – 700 miljoner invånare.”

Innan han 2023 började som korrespondent på SR reste Kronholm en hel del till just Myanmar. Han fastnade för landet genast under den första resan 2013. Några år innan hade landet släppt politiska fångar och förberedde sig för att hålla demokratiska val.

”Det var en känsla jag aldrig känt förr, att besöka ett land som var i så snabb förändring. Det fanns en sån optimism och förhoppning om framtiden och jag ville se vart det skulle ta vägen. Så jag fortsatte åka dit år efter år.”

Sedan militärkuppen 2021 har Kronholm inte kunnat resa tillbaka mer än en gång.

”Senast i höstas reste jag in över gränsen till en av rebellgrupperna som strider mot juntan.”

KRONHOLMS ARBETSGIVARE Sveriges Radio har Nordens största korrespondentnätverk med 20 journalister som bevakar olika ämnen och regioner. I Asien har SR tre korrar: Kina, Sydasien och Sydostasien. När västvärldens fokus långt ligger på USA och Ukraina hoppas Kronholm att man ska minnas de sydostasiatiska ländernas roll i världspolitiken.

”Speciellt nu när mycket handlar om stormaktsrivalitet och kampen mellan USA och Kina är det viktigt att komma ihåg att de här länderna har en egen agens, de är inte bara brickor i spelet. Det är viktigt att tänka på när man följer nyheter härifrån.”

Till Kronholms bevakningsområde hör elva sydostasiatiska länder samt Oceanien. Arbetet innebär alltså mycket resor.

”Jag har ju med mig fru och son till Bangkok vilket gör att jag inte alltid vill resa konstant. Min företrädare Nils Horner var känd för att alltid vara på resande fot, han hade resväskor med rena skjortor placerade i regionerna.”

Vad betyder Nils Horner-priset för dig?

”Det betyder väldigt mycket, han var en förebild för mig inom yrket. Jag minns att jag såg på det han gjorde när jag var journaliststudent och tänkte att det där hade ju varit häftigt att göra. Det kändes som ett fantasijobb att få jobba som korre på det där sättet.”

Efter intervjun tänker Kronholm inte kasta sig i poolen som blänker till bakom honom, han går istället in på hotellet och fortsätter jobba. Korrespondentens vardag är ofta ensam och oförutsägbar, därför tittar Kronholm på fåglarna när han väl sitter på sitt kontor i Bangkok.

”Fåglarna kan man inte kontrollera själv, de har sina egna liv och sitter på grenen så länge de sitter. Det finns nåt fint i att man inte kan påverka så mycket.”

VOA tystnade – Ryssland tackar

Liselott Lindström ●
Skribenten är frilansjournalist.

”I got DOGED”, skrev en sydafrikansk frilanskollega på Facebook häromdagen.

För några veckor sedan fick hon veta att hennes viktigaste uppdragsgivare, Voice of America, eller VOA, läggs ner. Jobbet tog slut över en natt.

Voice of America har, namnet till trots, varit ett tongivande medium på den afrikanska kontinenten, där radio fortfarande är kung.

På många ställen har den rentav varit ett av de enda medierna där man kunnat få oberoende och korrekt information. När jag själv började jobba i Afrika hade jag knappt hört om mediet, plötsligt märkte jag att det var ett av de medier folk respekterade mest.

Pengarna kom från den amerikanska kongressen. **Donald Trump** tyckte ändå att VOA rapporterade negativt om honom, och **Elon Musk** skrev på X att VOA bara är radikala vänstermänniskor som talar med sig själva.

Där det uppstår ett hål på mediefältet tar det inte länge innan det fylls av någonting annat.

SEN KRIGET I UKRAINA bröt ut har Ryssland jobbat hårt på att föra informationskrig på den afrikanska kontinenten. Efter att ha gått hårt in i bland annat Mali och stöttat militärjuntan, förbjöd Mali både franska RFI och France 24. In på arenan trädde istället Russia Today (RT) och Sputnik, för att sprida det ryska narrativet.

Liknande utveckling har skett på andra håll, speciellt i Västafrika, där ryska medier fått allt mer fotfäste.

Allt har inte gått som på räls för **Vladimir Putins** propagandamaskineri, utan Ryssland har haft problem med sina ambitioner på sistone. Öppnandet av ett huvudkontor i Johannesburg i Sydafrika misslyckades för ett par år sedan när den lokala journalisten som skulle styra upp det hela lämnade RT.

Men Ryssland söker nya sätt: förra året genomförde RT en stor reklamkampanj i flera afrikanska huvudstäder, där de använde frihetskämparna från respektive länder för att meddela att Ryssland står på de afrikanska ländernas sida. I Zimbabwe fick **Robert Mugabe** på bild berätta att afrikanska resurser borde tillfalla afrikanerna själva, med RT:s slogan *Your values, shared*, under. Hur bra det biter på den yngre afrikanska generationen är en annan fråga.

Där det uppstår ett hål på mediefältet tar det inte länge innan det fylls av någonting annat.

I SKRIVANDE STUND FÖRSÖKER VOA via domstol få tillstånd att börja sända igen. Än så länge har det inte lyckats, och nu ser det ut som om Ryssland får ytterligare hjälp på traven för att sprida sina värderingar.

Voice of America grundades under andra världskriget för att motarbeta nazipropagandan. Nu tystnade kanalen för första gången på över 80 år, och gör i värsta fall plats för ny propaganda. Beslutet bejublades givetvis i ryska medier.

Trumps narcissism spelar än en gång Putin i händerna. ●

MEDIENYTT

Tidskriftsombud: Finlandssvenska tidskrifter måste samarbeta mer för att klara sig

Det blåser kring en del av de 92 finlandssvenska tidskrifterna. I våras kom beskedet att *Meddelanden från Åbo Akademi* läggs ner och i vintras fick *Ikaros*, *Astra* och *Nya Argus* veta att de blir utan det statliga kulturtidskriftsstödet från Taike.

Tidskriftsombudet **Kim Malmberg** på Förbundsarenan säger att flera olika åtgärder behövs för att lyfta tidskrifternas ekonomi.

"Tidskrifterna behöver jobba med att skapa intäkter som kommer från annat håll än fonderna."

Tidskrifterna kunde också spara utgifter via samarbete inom det administrativa.

"Just nu pågår diskussioner om att ordna billigare prenumerationsregister för tidskrifterna."

De flesta tidskrifterna sköter bokföringen och prenumerationerna på egen hand, en extern aktör kunde enligt Malmberg i bästa fall sköta detta billigare.

Malmberg har utrett om det är möjligt för tidskrifterna att spara pengar via samarbete kring distribution och tryck.

Att spara på distributionen är knepigt då Posten höjer sina avgifter konstant. Att banta i tryckerikostnaderna är inte heller enkelt. Malmberg var nyss i kontakt med det tryckeri som trycker de flesta finlandssvenska tidskrifterna.

"Det hjälper inte om flera tidskrifter trycks samtidigt om de använder olika papper och har olika format och upplaga. Det som skulle spara pengar är om man slår ihop tidskrifter. Är det alltså bättre att samarbeta och få fler läsare? Kan man då göra en lite annorlunda produkt som ändå har samma typ av innehåll? Det här är frågor som jag ställer ut i luften", säger Malmberg.

Men hur blir det då med mångfalden?

"Det är klart att mångfalden skulle lida om man sammanslår tidskrifter och det är inte vad jag vill göra, men jag måste operera inom den verklighet som finns. Alternativet är ju inte heller bra, alltså att tidskrifterna kämpar på tills de läggs ner."

Kim Malmberg påminner om att det inte är han utan tidskrifterna själva som tar besluten.

Marcus Floman

LÄMÄSI
KUULUU
TÄÄLLÄ
savon
aallot

FOKUS

Sami Turunen haastattelee keskustellen

Nina Erho, teksti ● Matias Honkamaa, kuva

Paikallisradio Savon Aaltojen juontaja **Sami Turunen** haastatteli huhtikuussa viestintäyrittäjä ja näyttelijä **Tiina Naumanen-Salmelaa** tämän urapolusta ja kesäteatteriprojektista.

”Se oli ihana, lämminhenkinen tuokio. Haluan aina luoda turvallisen tunnelman, jossa haastateltavalla on vapautunut olo. Se tekee haastattelusta kuuntelijallekin kiinnostavan”, Turunen sanoo.

Suora *Lauantaivieras*-haastattelu kestää parikymmentä minuuttia. Studiossa Turunen viestii haastateltavalle katsein ja elein, ettei tämä ole ”jännässä paikassa” yksin. Etukäteen hän miettii puheenaiheet huolellisesti ja briiffaa haastateltavan niistä. Samalla yrittäjätkin yleensä ymmärtävät, ettei haastattelussa ole kyse markkinoinnista.

”Tarvittaessa johdattelen haastateltavan ytimekkäästi seuraavaan teemaan.”

Savon Aallot toimii Kuopiossa *Savon Sanomien* toimituksessa. Turusella on suoria lähetyksiä tiistaista lauantaihin. Töiden jälkeen hän käy mielellään kävelyllä.

”Siellä lähetyksen höyryt ja energiat purkautuvat.” ●

Sami Turunen otti Tiina Naumanen-Salmelan vastaan lähetyksen tekemisen lomassa. ”Sovin jo hyvissä ajoin, mihin aikaan haastateltava tulee ja kipitän sitten alakertaan hakemaan hänet kappaleen soidessa. Haastatteluun valmistautuminen jatkuu juontojen välissä.”

KIELI

Heli Hämäläinen ● *Kirjoittaja on journalistiseen kirjoittamiseen ja kielenhuoltoon erikoistunut kirjoitusviestinnän yliopistonopettaja Jyväskylän yliopistossa.*

Uutinen: kylillä kuului kovaa ääntä!

Kun Suomi herää talviunestaan, journalistit kaivavat erään verbin kesäkäyttöön. Kuin yhteisestä sopimuksesta kaikki äänet voivat kesäisin vain *raikua*.

Raikumisen runsaus journalismissa liittynee kesätapahtumien ja niistä raportoimisen paljouteen. Yhtäkkiä kylätie ei enää olekaan hiljainen, vaan siellä on eloa. Pitkän vaitonaisuuden jälkeen mikä tahansa ääni voi tuntua voimakkaalta. Kenties siksi tarvitaan verbiä, jonka merkitys on *Kielitoimiston sanakirjan* mukaan 'kaikua kuuluvasti, kiiriä, kajahdella, pauhata'.

Yksi ensimmäisistä taisi olla **Paavo Cajander** *Vänrikki Stool* -suomennoksessaan (1889), jossa *Sotamarski*-runossa "Rantsilassa riemu raikui".

Erityisesti otsikoissa raikuu, kuten "haitari soi ja laulu raikui omatekoisin sävelin Vojakkalan lavalla" (*Lopen Lehti*). Onko uutisen tärkein tieto tosiaan se, että tapahtuman äänentoisto toimi? On myös tyypillistä, että kun raikuminen on sisällytetty otsikkoon, leipätekstissä *lauletaan* ottamatta kantaa äänen voimakkuuteen tai miellyttävyyteen.

Äänten raikuminen näyttää olevan koko maan kattava ilmiö. Sitä esiintyy niin paikallisessa kuin valtakunnallisessa journalismissa, ja juttujen kirjoittajat vaikuttavat olevan kaikenikäisiä.

Tyypillisimmin raikuvat *laulu, nauru, riemu ja huudot*, mutta myös "näin raikui *Master of Puppets* salamoiden jyristessä" (*Inferno*). Alkusoinnun käyttämisen mahdollisuus aiheuttaa sen, että rautatiekiskoihin juuttuneen joutsenperheen "lohduton piipitys raikui radalta" (MTV Uutiset) eikä esimerkiksi *kuulu*.

Raikumisen oheen on syntynyt outo rinnakkaismuoto *raikasi*. Sillä ei varsinaisesti ole edes perusmuotoa (raiata?), mutta eipä sitä tarvitakaan, kun ennen tapahtumia voidaan kertoa, että "raskas musiikki raikaa Kaapelitehtaalla" (*Soundi*) ja jälkikäteen, että "Ylikylän Nuorisoseuralla raikasi CHA-CHA-CHA" (*Järviseudun Sanomat*) tai "Powerpoint-karaoke raikasi Oulussa" (*Kaleva*).

Ketään tuskin yllättää, että kun **Joe Biden** soitti **Stubbin** vierailulla suomalaista musiikkia, *Sandstorm* tietenkin *raikasi* (*Iltalehti*).

Kuuluisiko tänä kesänä muutakin kuin raikumista tai raikaamista? ●

TUTKITTUA

Suomi muuttuu mediahyvinvointivaltiosta kilpailuyhteiskunnaksi

Vuoden 2022 Yle-laki rajoitti Ylen tekstimuotoista julkaisutoimintaa. Laki on osa laajempaa ristiriitaa kaupallisten medioiden ja yleisradioaatteen välillä.

Tämä käy ilmi tutkimuksesta, jonka joukko suomalaisia tutkijoita julkaisi vuoden alussa ilmestyneessä artikkelikokoelmassa. Artikkelissa tutkijat analysoivat prosessia, joka edelsi vuoden 2022 Yle-lakia.

Missään muualla Euroopassa ei yleinen mielipide ole niin vahvasti julkisen palvelun median puolella kuin Suomessa. Kansalaiset luottavat Yleen, ja myös eduskuntapuolueet ovat perinteisesti kannattaneet vahvaa yleisradiota.

Viime vuosina kaupalliset mediat ovat kuitenkin näkyvästi kritisoineet Ylen asemaa. Ylen väitetään nauttivan kilpailueduista, jotka vääristävät markkinoita ja heikentävät kaupallisen median toimintaedellytyksiä.

Vuonna 2017 mediayritysten edunvalvoja Medialiitto kanteli Ylen saamasta valtiontuesta EU-komissiolle. Se esitti, että Ylen tekstisisällöt rikkoivat EU:n valtiontukisääntelyä.

Vuonna 2022 eduskunta hyväksyi lakimuutoksen, joka rajoitti Ylen vapautta julkaista tekstejä, jotka eivät liity ääneen tai liikkuvaan kuvaan.

Tutkijoiden mukaan lakiprosessissa oli ongelmia. Ensinnäkin se valmisteltiin poikkeuksellisen läpinäkymättömästi. Suljettujen ovien takana lobbarit pääsivät ohjaamaan prosessia.

Laista ei myöskään käyty riittävää kansalaiskeskustelua. Yleinen mielipide koskien Ylen yhteiskunnallista arvoa ohitettiin prosessissa lähes täysin.

Tutkijoiden mukaan lakiprosessi on esimerkki Suomen siirtymisestä mediahyvinvointivaltiosta kohti kilpailuyhteiskuntaa. Ylen alistaminen tietyille kilpailusäädöksille on aatteellinen valinta.

Tutkijat myös korostavat, että väite kilpailun vääristymisestä on perusteeton. Tutkimusten valossa vahva julkisen palvelun media ei heikennä kaupallisten medioiden toimintaedellytyksiä.

Lakimuutoksella oli lopulta vain vähän vaikutusta Ylen julkaisutoimintaan. Medialiitto kantelikin syksyllä 2024 uudestaan Ylen tekstisisällöistä EU-komissiolle.

Juha Matias Lehtonen

KUVA: ALEKS TALVE

Helena Kulmala, 31, aloittaa WSOY:n kotimaisen kaunokirjallisuuden kustannuspäällikkönä 1. heinäkuuta. Sitä ennen hän on työskennellyt kustannustoimittajana Kustantamo S&S:ssä vuodesta 2021. Kulmala on työskennellyt myös Kustannusosakeyhtiö Sammakolla ja suomentanut ruotsalaisen **Liv Strömquistin** feministisiä sarjakuva-albumeita.

Helena Kulmala jatkaa päällikkönäkin kustannustoimittajan työtä

Miten päädyit uuteen tehtävääsi?

WSOY:n kotimaisen kaunokirjallisuuden väistyvä kustantaja **Anna-Riikka Carlson** pyysi minua tehtävään. Hän toimi aikoinaan mentorinani Turun yliopistossa ja on ilmeisesti sen jälkeen seurannut tekemisiäni.

Minkä onnistumistesi uskot vaikuttaneen rekrytointiin?

Esikoiskirjailijoiden kanssa tehdyn työn. Olen kustannustoimittanut esimerkiksi pari *Helsingin Sanomien* esikoispalkinnon voittanutta kirjaa.

S&S:stä siirtyy WSOY:lle myös kustantaja Mirjam Ilvas. Millainen "tiimi" olette?

Hyvä. Olen iloinen, että voin jatkaa hänen kanssaan työskentelyä. S&S:llä on tehty hänen johdollaan älykästä ja sielukasta kirjallisuutta.

Siirryt kustannustoimittajasta kustannuspäälliköksi. Mikä työssäsi muuttuu?

Kustannuspäällikön rooli on laajempi kuin kustannustoimittajan. Tulen tekemään myös kustannussopimuksia ja etsimään kirjoja julkaisuohjelmaan.

Jatkatko kustannustoimittamista?

Kyllä. Kotimaiset kaunokirjat toimittaa käytännössä aina kustantamon oma henkilökunta.

Rekrytoivatko kustantamot kustannustoimittajien mukana kirjailijoita?

On tapauskohtaista, siirtyykö kirjailija kustantajan tai kustannustoimittajan mukana. Mutta tietysti kustantamot haluavat palkata ihmisiä, joilla on hyvä maine ja verkostot eli potentiaali tuoda kirjailijoita.

Mikä on kustannustoimittajan tärkein tehtävä?

Käsikirjoituksen kehittäminen julkaistavaksi teokseksi yhdessä kirjailijan kanssa.

Pitäisikö kaunokirjan kustannustoimittajan nimen näkyä kirjassa?

Ei. Kustannustoimittaja on kustantamon edustaja ja siellä töissä, ei julkinen henkilö. Kirjailija taas tekee omaa, henkilökohtaisesti tärkeää projektiaan.

Mistä tunnistaa kustantamisen arvoisen kotimaisen proosan?

Kirjoittajalla pitää olla kertomisen lahja. Pitää olla nautinto lukea, kun juuri hän kertoo aiheestaan. Myös aiheen pitää olla kiinnostava.

Mitä ajattelet kustannustoimittajien palkoista?

Kuten kulttuurialoilla yleensä, palkkamme ovat pienenpuoleiset verrattuna muiden alojen palkkoihin. Alan sisällä on toki talokohtaista vaihtelua. Kustannustoimittajilla on paljon töitä. Toisaalta mahdollisuudet pitää kiinni työn ja vapaa-ajan rajasta ovat viime vuosikymmeninä parantuneet.

Kuka on ammatillinen esikuvasi?

Arvostan kollegoita, jotka tekevät työtään intohimolla ja palolla. Sellainen on esimerkiksi Förlagetissa työskentelevä **Hanna Ylöstalo**. Hän toimittaa monenlaisia teoksia, kirjoittaa itsekin ja on tehnyt kirjallisuuspodcastia. Hänestä välittyy innostus kirjallisuuteen ja sen tekemiseen.

Nina Erho

Ei tullut herraa, tuli toimittaja

Maastoauton pomppiva, monituntinen kyyti oli tuonut minut ja Diaconia-järjestön edustajat syrjäiseen Miraflores-sin vuoristokylään Andeilla alkuvuodesta 2010. Olin Perussa ulkoministeriön apurahan turvin tutustumassa Kirkon ulkomaanavun rahoittamaan hankkeeseen. Sen tavoite oli kohentaa syrjäseudun tyttöjen asemaa.

Olin joukon ainoa ei-perulainen, ja havahduin olevani huomion keskipiste heti, kun astuin kylätaloon, jossa projektista kerrottaisiin. Minua lähestyi kaksi pikkulasta, jotka ojensivat syliini komean kukkapuskan poskipusujen kera.

Ymmärsin, että kylään ei ollut odotettu tulevaksi toimittajaa vaan rahoittajan edustajaa, varmaankin oikein suomalaisesta ministeriöstä. Reppureissaajan näköinen olemukseni saattoi kummastuttaa. Kyläpäällikkö kiitteli rahoittajia ja kertasi saavutuksia.

Neljännen virallishenkisen puheen jälkeen vilkaisin kysyvästi yhteyshenkilööni. Hän nyökkäsi merkiksi, että nytpä sitten olisi vastausvuoro.

Entä kuinka aloittaa? Isännät olivat luetelleet ritirimpsut eturivissä istuneiden nimiä ja titteleitä, joille myös sanansa osoittivat.

En tietenkään avainsanoja ehtinyt opetella, puhumattakaan arvojärjestyksestä. Päätin nyökkäillä joka suuntaan ja kuitata alkulitaniat varman päälle:

”Señores y señoras...”

Muutamalla sanalla oikaisin käsitykset statuksestani kohdalleen: korostin olevani journalisti ja kirjoittavani suomalaisille siitä, mihin heidän yhteisvastuukolikkonsa menevät.

Taisin selviytyä, sillä tervehdykseni jälkeen porukalla oli kiire ruokapöytään. Tarjolla oli grillattua marsua. Loppupäivän sain keskittyä työntekoon. Koko aikana en kuitenkaan osannut ratkaista, mihin kukat sylistäni laittaisin.

Matti Siippainen

Kirjoittaja on äskettäin eläköitynyt Karjalaisen toimittaja.

MITÄ SINULLE ON SATTUNUT JA TAPAHTUNUT?
LÄHETÄ TARINASI OSITTEESEEN
JOURNALISTI@JOURNALISTILIITTO.FI

Journalistiliiton puheenjohtaja Marjaana Varmavuori osallistui työehtosopimusneuvotteluihin ensimmäistä kertaa.

LIITTO SOPI TYÖEHDOISTA AINAKIN KAHDEKSI VUODEKSI, HALLITUKSEN LINJA UHKAA SOPIMUSJÄRJESTELMÄÄ

Manu Marttinen, teksti ● Teemu Kuusimurto, kuva

Journalistiliitto on kevään aikana tehnyt työehtosopimukset seitsemällä sopimusalalla.

Uuden sopimuksen ovat saaneet lehdistö, kustannusala, elokuva- ja tv-tuotannot, Yle, MTV, Sanoman radiot ja avkääntäjät. Yleisradion freelancereitä koskevan Yhtyneet-sopimuksen neuvottelut olivat kesken tämän lehden mennessä painoon.

Kaikki sopimukset nostavat palkkoja suunnilleen niin sanotun yleisen linjan mukaisesti. Ne ovat kaksivuotisia ja niissä on optio myös kolmannesta vuodesta.

Journalistiliiton puheenjohtajalle **Marjaana Varmavuorelle** neuvottelut olivat ensimmäiset. Hän aloitti liiton puheenjohtajana 14. maaliskuuta, jolloin lehdistön ja kustannustoimittajien neuvottelut olivat juuri alkaneet.

”Olihan se mielenkiintoista päästä heti mukaan liikkuvaan junaan ja nähdä, mitä neuvotteleminen on konkreettisesti”, Varmavuori sanoo.

Hän pitää kevään neuvotteluiden annissa tärkeänä sitä, että osapuolet pääsivät ylipäätään sopimukseen ja kaikki sopimusalat saivat yleistä linjaa mukailevat palkankorotukset.

Muita tärkeitä saavutuksia olivat Varmavuoren mukaan lehdistön ja kustannustoimittajien sopimuksien kirjaukset tasa-arvoisista perhevapaista, työsuhteisen työharjoittelun laskeminen osaksi työuraa, MTV:n sopimuksen kirjaus mahdollisuudesta pitää palkatonta sapattivapaata sekä Ylen kanssa tehty aiesopimus itsensätyöllistäjien palkkioista ja työehdoista.

”Itsensätyöllistäjien aiesopimus on todella tärkeä päänavaus, ja toivon todella, että siinä päästään maaliin”, Varmavuori sanoo.

Aiesopimuksen myötä Journalistiliitto voisi neuvotella Yleisradiolle työskentelevien freelancereiden ja itsensätyöllistäjien vähimmäistyöehdoista.

EDUNVALVONTAJOHTAJA PETRI SAVOLAINEN on tyytyväinen, että jo joulukuussa alkanut neuvotelurupeama on ohi Yhtyneet-sopimusta lukuun ottamatta. Palkankorotukset, tasa-arvoiset perhevapaat ja itsensätyöllistäjien aseman parantuminen ovat Savolaisen kirjoissa tes-kevään tärkeimmät saavutukset.

Hän nostaa esiin myös Medialiiton kanssa lehdistön ja kustannustoimittajien sopimuksista käytyjen neuvotteluiden poikkeuksellisen ”hyvähenkisyyden”.

Savolainen on kuitenkin huolissaan työehtosopimusjärjestelmän tulevaisuudesta. Suomen hallitus on ajanut koko kautensa ajan työntekijän asemaa heikentävää lainsäädäntöä. Viimeisin esitys on ay-liikkeen jäsenmaksun verovähennysoikeuden poisto, jonka seurannaisvaikutukset voivat johtaa järjestäytymisasteen laskuun ja siten rapauttaa työehtosopimusjärjestelmää. Siitä kärsivät ennen kaikkea palkansaajat. ●

LUOVA TYÖ MAHDOLLISTAA TEKOÄLYMALLIEN KEHITTÄMISEN – MITÄ TEKIJÄ SAA VASTINEEKSI?

Generatiiviset tekoälymallit kykenevät tuottamaan itsenäisesti uutta sisältöä. Ne toimivat sitä paremmin, mitä enemmän ja laadukkaampaa koulutusdataa niiden kehittelyvaiheessa on käytetty. Lehdistön arkistot, kuvapankit sekä kauno- ja tietokirjat ovat avainasemassa uusien mallien kouluttamisessa.

Mutta mitä tekijä voi saada vastineeksi siitä, että tekoälyfirmat käyttävät hänen luomaansa sisältöä tekoälymallien kouluttamiseen?

Teknologiafirmat ovat sitä mieltä, että tekoälyn kouluttaminen tekijänoikeuden alaisella materiaalilla ilman tekijän lupaa ei loukkaa tekijänoikeuksia. Journalistiliitto ja tekijänoikeusjärjestöt, kuten Kopiosto, ovat eri mieltä.

Tekijänoikeuksien valvomista hankaloittaa teknisten ratkaisujen puute. Nykytekniikan avulla ei ole mahdollista selvittää, kenen tuottamaa sisältöä järjestämän koulutusvaiheessa on käytetty. Voidakseen esittää vaatimuksia tekijän on kyettävä osoittamaan, että hänen oikeuksiaan on loukattu.

TILANNE SAATTAA PARANTUA, kun Europan unionin tekoälysäädöksen asettama läpinäkyvyysvelvoite astuu voimaan elokuussa 2025. Se edellyttää järjestelmien kehittäjiltä riittävän yksityiskohtaisen tiivistelmän julkaisemista järjestelmän kehitysvaiheessa käytetystä koulutusdatasta. EU:n tekoälytoimistolla valmisteilla olevat tekoälyasetuksen käytännesääntöjen viimeisimmät luonnosversiot kuitenkin vesittävät läpinäkyvyysvelvoitteen sisältöä. Pelkona on, että koulutusdatan ilmoittamiseen riittäisi hyvin yleinen kirjaus, kuten ”suomalainen lehdistö”, mikä ei käytännössä mahdollista tekijänoikeuksien valvomista.

Tekoälysäädöksen käytännesäännöt ovat tärkeät, koska ne toimivat soveltamisohjeena tekoälysäädöksen abstraktille sanamuodolle. Luovan alan tekijä- ja kustantajajärjestöt sekä tekijänoikeusjärjestöt ovat laatineet vetoomuksen, jossa ne ilmaisevat huolensa käytännesääntöjen viimeisimmästä versiosta. Vastaavasti teknologiayritykset lobbaavat päinvastaiseen suuntaan.

KOPIOSTO ON PERUSTANUT uuden oikeusluokan, jonka lisensointialue kattaa teosten käytön tekoälyohjelmien ja kielimallien kouluttamiseen ja kehittämiseen. Sen piiriin kuuluvat graafiset teokset eli esimerkiksi kirjat, lehtiartikkelit, kuvat ja valokuvat. Journalistiliitto on Kopioston jäsenjärjestö, ja liiton hallitus on tehnyt päätöksen valtuuksien laajentamisesta uudelle lisensointialueelle. Tiedotamme jäseniä, kun uusi oikeusluokka tulee käyttöön.

Lehtitaloilla ja kustantamoilla saattaa olla mielenkiintoa lisensoida käyttöoikeuksia suoraan tekoälyfirmoille. Oleellinen kysymys on tässä tilanteessa se, kattaako työsopimuksissa ja toimeksiantosopimuksissa tyypillinen lauseke kaikkien oikeuksien luovutuksesta myös sisältöjen käyttämisen tekoälyn kouluttamiseen. Lähtökohtaisesti näin on, jos tällaista käyttötarkoitusta ei ole erikseen rajattu sopimuksesta pois. Oikeutta erilliseen korvaukseen ei tällöin ole. Lehtikustantajat voivat mahdollisesti perustaa aineiston käyttöoikeuden lisensoimisen tekoälyfirmalle myös lehtikustantajan lähioikeuteen. Tällöin tekijällä on suoraan tekijänoikeuslain nojalla oikeus kohtuulliseen korvaukseen. ●

Heini Hietikko ● *Kirjoittaja on Journalistiliiton juristi*

Keski-Suomessa kova kisa radion kuuntelijoista 10

Suomeenkin kaavaillaan yleistä tietoverkkoa 12

Kustantajien kanta kuvan manipulointiin 16

"Tuleeko vakuutuksesta suosituksesta kahle . . ." Pääkirjoitus

SANOMALEHTIMIES JOURNALISTEN 17

5. 9. 1988

Laine ehdotti toimitusparlamentarismia

Painovapauslaki saatettava ajan tasalle

8—9

Lehdistöä jaetaan uudelleen

3—6

Sanomalehtimies 17/1988 käsitteli lehtikuvien muokkaamisen sääntöjä.

M niin kuin manipulaatio

Sanomalehtimies käsitteli numerossaan 17/1988 kuvien manipuloimista. Suomen sanomalehtimiesten liitto oli lehtikuvaajien aloitteesta esittänyt kustantajaliitoille yhteistä suositusta siitä, miten muunneltua kuvaa voisi käyttää ja miten sellaiset pitäisi merkitä. Manipuloinnin pitäisi olla lukijan tunnistettavissa ja se pitäisi vähintään merkitä tunnuksella ”M”.

”Suositukseen sisältyi myös ehdotus, että olisi otettu käyttöön tarra, joka olisi liimattu tietokoneiden ja näyttöpäätteiden näkyviin osiin muistuttamaan hyvästä kuvankäyttötavasta.”

Sanomalehtien liitto yhtyi osin lehtikuvaajien ehdotukseen. Graafisen teollisuuden työnantajaliitto GTT ja Aikakauslehtien liitto sen sijaan eivät lämmenneet ajatukselle.

Manipuloinnin säännöistä sopiminen voisi liittojen mukaan merkitä toimituksien journalistiseen päätösvaltaan puuttumista.

”Sanomalehden uutissivujen ja erilaisten ’vappujulkaisujen’ välimaastossa on paljon julkaisutoimintaa, jonka piirissä kuvaa koskevia ratkaisuja tulee tehdä toimitusten sisäiseen harkintaan ja päätöksentekoon luottaen.”

Jutun kuvituksena oli kuva sorsasta, jolla on ministeri **Kalevi Sorsan** pää. Tunnusta ”M” kuvasta ei löydy.

Marja Honkonen

Kemiläisten arjen tulkki

TOIMITTAJA JOUNI VALIKAINEN
14.12.1961 KEMI – 20.10.2024 KEMI

KUVA: NINA SUSI

Kemiläinen toimittaja **Jouni Valikainen** teki pitkän työuran *Pohjolan Sanomien* urheilutoimittajana. Aikanaan latomoon työhön tullut Jouni oli koulutukseltaan nuoriso-ohjaaja, mutta päivätyönsä hän teki sanomalehdessä.

Valikaisen matka kulki lyhyen uutistoimituspyrähdyksen jälkeen urheilutoimitukseen, jossa mikään urheilulaji ei jäänyt tuntematto-maksi.

Pohjoisen sanomalehdessä tutuksi tulivat erityisesti hiihto sekä palloilulajit. Jouni ehti tehdä myös työmatkan talviolympialaisiin useamman lehden urheilutoimituksen toimittajana.

Lehtiyhtiön murroksessa ala vaihtui ja osaava urheilutoimittaja joutui lähtemään alalta, mutta se ei positiivista toimittajaa lannistanut. Uudet työkuviot löytyivät kaupunkilehti *Lounais-Lapista*, jonka toimittajana Valikainen ehti olla ennen varhennetulle eläkkeelle jäämistään.

Jounin huumori oli työkavereille ilo. Tiiviiseen työtahtiin urheilutoimituksessa tottunut kokenut toimittaja jaksoi hämmästyttää työkavereita tehokkuudellaan.

Vaikean sairauden uuvuttama Jouni jätti Perämeren rannalle ison aukon. Monta pilkkireikää jäi eläkepäivillä kokematta ja snookerpalloa pussittamatta, kun sairaus vei voiton loppuvuodesta 2024.

Jounia jäivät kaipaamaan **Pirjo**-vaimo sekä lapset perheineen.

Juha Lampela, Taina Nuutinen-Kallio ja Sari Pelttari-Heikka

Kirjoittajat ovat Jouni Valikaisen ystäviä ja pitkäaikaisia työtovereita.

Elämän kilvoittelija ja kulttuurin moniottelija

TOIMITTAJA JA KIRJAILIJA JUKKA KOMPPA
14.1.1958 VAALA – 27.4.2025 MUURAME

KUVA: KARI ROUHIAINEN

Pääsiäisen kirkkaalla viikolla saattohoidossa kuolleen jyväskyläläisen FT, kulttuuritoimittaja ja kirjailija **Jukka Kompan** elämä oli ponnistelujen taival. Hän ei luovuttanut mistään tärkeänä pitämästään, kunnes henkinen sairastuminen vuosituhannen lopulla pakotti jättämään myös *Keskisuomalaisen*. Senkin jälkeen hän säilytti vakavan kilvoittelumielen ja syvällisen hilpeän huumorintajun.

Hän oli kannustava ja hämmästyttävän uuttera. Tähtäin oli maan paras kulttuuriosasto. Sen puolesta ponnistelimme taisteluparina *Keskisuomalaisessa* puolentoista vuosikymmentä. Jukkaa kiehtoivat työn kaikki eri vaiheet aikakaudella, jolloin perinteinen toimittajanhabitus oli vielä tallella.

Kulttuuripersoona oli myös tutkija ja kirjailija. Historian lisensiaatintyö ja väitöskirja syntyivät ansiotoimen ohessa. Proosateoksia ilmestyi kahdeksan. Kansalaissotaan kietoutuva romaani *Vihan pidot* (1997) oli *Helsingin Sanomien* esikoiskirjapalkintoehdokas. Identiteettinsä haavoja Jukka käsitteli omaelämäkerrallisessa *Minä olen* -kirjassa (2001).

Vieraat kielet olivat suomenmieliselle ja Eurooppa-henkiselle toimittajalle intohimo, erityisesti saksa, joka toi hänelle myös tulkin tehtäviä.

Teppo Kulmala

Kirjoittaja on Jukka Kompan ystävä ja työtoveri.

Suorapuheinen, mutta lämmin tulisielu

GRAAFINEN SUUNNITTELIJA
ANNA POHJANPALO
9.5.1955 MIKKELI – 6.3.2025 HELSINKI

KUVA: PEKKA HOLMSTRÖM

Graafinen suunnittelija ja ay-aktiivi **Anna Pohjanpalo** kuoli syöpään 69-vuotiaana.

Pohjanpalo oli aina pienen ihmisen puolella. Auktoriteetteja hän vierasti, byrokraatteja kammoksui, ylimielisiä inhosi. Kapinointi alkoi jo Teiniliitto-vuosina. Määräilyä hän ei sietänyt. Koulussa se johti erottamisiinkin, mutta hän piti päänsä.

Oppinsa Pohjanpalo sai ammattikoulun sivunvalmistuslinjalta. Se oli valmistautumista ammattiin, vaikka töissä ei latojan taitoja enää tarvittukaan.

Pohjanpalon pitkäaikaisia työnantajia olivat Lehtimiehet ja Yhtyneet Kuvalehdet. Aluksi Pohjanpalo taittoi lastenlehtiä. *Hymyn* AD:nä hän teki pisimmän työrupeamansa päätoimittaja **Esko Tuluston** aikana. Niistä ajoista hänellä oli värikästä kerrottavaa. Tiukoista paikoista hän selvisi huumorilla ja tahdikkaalla suorapuheisuudellaan.

Hymystä Pohjanpalo siirtyi *Vivan* AD:ksi. Ennen eläkevuosia hän työskenteli vielä *Seurassa* ja *Tv-maailmassa*.

Otavamedian toimituksellisten työntekijöiden pääluottamushenkilö Anna oli seitsemän vuotta. Toimia riitti myös Journalistiliitossa ja SAL:ssa.

Sosiaalinen Anna rakasti teatteria, luki paljon ja havannoi yhteiskuntaa terävästi. Kuvaavaa on, että syövän pahennuttuakin hän toimi vielä vapaaehtoisena puistokummina kotikulmillaan Pikku-Huopalahdessa.

Perhe oli Annalle keskipiste. Hänen lähipiiriinsä kuuluivat puoliso **Ilkka** ja ensimmäisestä avioliitosta tytär **Aino Markow** perheineen.

Veli-Matti Jusi

Kirjoittaja on Anna Pohjanpalon ystävä ja työtoveri.

Kameramies suurella sydämellä

KARI ROMPPAINEN
8.2.1965 ROVANIEMI – 21.4.2025 TAMPERE

KUVA: JUSSI PENNANEN

Kari Romppaisen 60-vuotinen elämä ja lähes 40-vuotinen ura Yleisradion kameramiehenä ja työsuojeluvaltuutettuna päättyi 2. pääsiäispäivänä Taysin syöpäosastolla, jossa hän ehti olla vain viisi päivää. Hän oli myös Journalistiliiton valtuutettu.

Rovaniemellä syntynyt Romppainen oli toisen polven kameramies. Kari ja veljensä **Juha** aloittivat isänsä **Tauno Romppaisen** apulaisina. Se johti Yle Lapin kamera-assistentiksi kokeneiden **Hannu Lundströmin** ja **Tenho Raasakan** oppiin ja Ylen tarkkailijakurssille, joka varmisti paikan Ylellä.

Työuransa hän loi Tampereen Tohlopissa, missä musiikkia rakastavalle kuvaajalle erityisen mieluisia olivat musiikkiohjelmat, viimeisimpänä *Elämäni biisi* -ohjelman suorat lähetykset.

Kari arvosti suuresti kollegoitaan ja alansa veteraaneja, joilta kaikilta hän oli ammentanut oppia ja kehittynyt ammatissaan. Aktiivinen työyhteisön puolustaja toimi työsuojeluvaltuutettuna ja Journalistiliiton valtuutettuna osallistuen kokouksiin vielä maaliskuun lopussa.

Kari oli intohimoinen RoPS:n kannattaja. Seura kunnioitti Karin muistoa kahden minuutin hiljaisella hetkellä kotiottelussa OLS:a vastaan ja mustin surunauhoin vielä seuraavassakin pelissä.

Kari lauloi tamperelaisessa Händel-kuorossa ja ehti aloittaa moottoripyöräilynkin ennen kuin sairaus pakotti lopettamaan molemmat rakkaat harrastukset.

Kari oli iso mies, jolla oli erityisen lämmin sydän.

Tapio Räihä

Kirjoittaja on toimittaja, valtuutettu ja Kari Romppaisen pitkäaikainen ystävä.

KOULUTUKSET

Onko aktivismille tilaa journalismissa?
Onko ok, että journalisti työroolissaan tai edes henkilökohtaisissa somepostauksissaan aktiivisesti parantaa maailmaa? Miten aiheeseen suhtautuvat erityisesti alalla hiljattain aloittaneet journalistit? Tule keskustelemaan webinaariin. Mukana aiheesta opinnäytetyön juuri tehnyt, Haaga-Heliassa opiskeleva **Satu Hurme**, vapaa toimittaja ja opiskelija **Kaisa Hietalahti** sekä freelance-toimittaja **Roosa Kajander**.
Aika: Ti 27.5. klo 13–15
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: journalistiliitto.fi/tapahtumat
Järjestäjä: SJL

Craig Silvermanin mestarikurssi: näin tutkit verkkosivujen taustat
Toimittaja **Craig Silverman** kertoo verkkosivustojen ja digitaalisten mainosten analysoimiskeinoista, joilla voit selvittää omistajat, paljastaa piilotetut yhteydet, jäljittää rahavirtoja ja seurata poliittisia kampanjoita. Silverman on yksi maailman johtavista asiantuntijoista verkossa tapahtuvassa misinformaatiossa ja digitaalisissa tutkimuksessa. Tapahtuman moderaattori on faktantarkistukseen ja tiedon verifiointiin erikoistunut toimittaja, tietokirjailija ja kouluttaja **Johanna Vehkoo**. Opetuskielenä on englanti.
Aika: Ti 10.6. klo 10–13.30
Paikka: Journalistiliiton toimisto, Siltasaarenkatu 18 A, 7, krs
Lisätiedot ja ilmoittautuminen: journalistiliitto.fi/tapahtumat
Järjestäjät: SJL

Fotoniikan perusteita Tampereella
Teknologia-akatemia matkaa ekskursiolle Tampereelle. Suuntaamme katseen fotoniikkaan ja sen sovelluksiin. Fotoniikka tai "valotiede" tutkii valoa, ainetta ja niiden vuorovaikutusta. Vierailemme Tampereen yliopistossa Fotoniikan tutkimuksen ja innovaatioiden lippulaivassa ja alan yrityksissä. Matkustamme Tampereelle junalla ja liikumme paikasta toiseen yhteiskuljetuksella. Teknologiateollisuus ry tarjoaa matkat.
Aika: To 4.9. klo 8–18
Paikka: Tampere, lähtö Helsingistä
Lisätiedot ja ilmoittautumiset: journalistiliitto.fi/tapahtumat
Järjestäjä: SJL ja Teknologiateollisuus

MUUT

Journalistiliiton kesätyöntekijätreffit
Hyvä media-alan kesätyöläinen tai harjoittelija, tervetuloa Journalistiliiton kesätyöntekijätreffeille! Vaihda kokemuksia kollegojen kanssa, ota haltuun omat oikeutesi ja kuule freelancetoimittaja **Adile Sevimlin** vinkit uransa alussa oleville mediatyöläisille.

KUVA: HANNU MARTTINEN

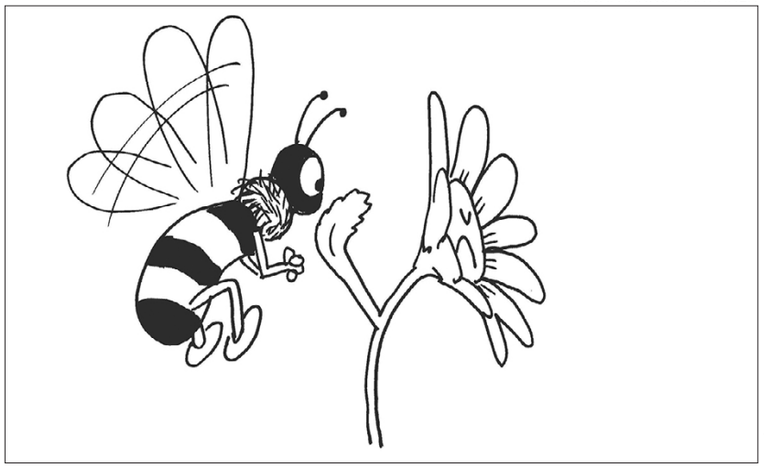

Pilapiirtäjä Hannu Marttinen kommentoi kuvituksissaan ihmissuhteita esimerkiksi eläinhahmojen kautta.

Marttisen ovelat kuvitukset esillä Merkissä

Siilin ihastus kaktukseen. Viekkaan gentlemannin tangotaivutus. Kukan huomiota aneleva mehiläinen.

Pilapiirtäjä **Hannu Marttinen** (1945–2021) kuvasi ihmisiä, ihmisten välisiä suhteita ja yhteiskuntaa lämpimällä huumorilla. Hänen piirroksissaan seikkailevat muun muassa eläimet, jumalhahmot sekä erilaiset casanovat ja vampit. Ovelat kuvat edustavat jo hiipuvaa ajanvietekuvitusten perinnettä.

Hannu Marttinen kuvitti *Avun* julkaisemaa *Nitrodisko*-vitsipalstaa vuodet 1974–2015. Hän teki kuvituksia myös *Journalistiin* ja *Iltalehteen*.

Nyt hänen elämäntyönsä on esillä Helsingissä median museo ja arkisto Merkissä. Näyttelyn on koonnut Marttisen poika, *Journalistin* toimitussihteeri **Manu Marttinen** sekä tytär **Miia Marttinen.**

Hannu Marttinen oli myös taidemaalari, graafikko ja lehtimies. Hän työskenteli 1990-luvulla myös *Journalistin* freelancetaittajana.

Marja Honkonen

Pyörähdys Nitrodiskossa -näyttely Merkki-museossa 9.5.–31.8. Lisätiedot: merkkiin.fi

Journalistiliiton opiskelijalähettiläs **Satu Hurme** kertoo, mitä kesätyön tai harjoittelun alkaessa on syytä ottaa huomioon. Tilaisuus on maksuton ja avoin kaikille media-alan kesätyöntekijöille ja harjoittelijoille. Tarjoamme ensimmäisen juoman ja pientä syötävää, Bar Työpo palvelee kello 23 asti.
Aika: To 12.6. klo 17
Paikka: Permantosali, Tekstin talo, Lintulahdenkatu 3, Helsinki
Lisätiedot ja ilmoittautuminen: hsj.fi, 9.6. mennessä
Järjestäjät: SJL, HSJ ja RTTL

Järjestätkö tapahtuman tai koulutuksen?

Lähetä tiivis kuvaus tapahtumastasi täältä: journalisti.fi/ilmoittajalle

SUOMEN JOURNALISTILIITTO

PUHELINVAIHDE / TELEFONVÄXEL
(09) 6122 330

KÄYNTIOSOITE / BESÖKADRESS
Siltasaarenkatu 18 A, 7.krs.
00531 Helsinki
Broholmsgatan 18 A, 7 vån.
00531 Helsingfors

POSTIOSOITE / POSTADRESS
PL 252, 00531 Helsinki /
Box 252, 00531 Helsingfors

SÄHKÖPOSTIT / E-POST
info@journalistiliitto.fi
jasenasiat@journalistiliitto.fi
etunimi.sukunimi@journalistiliitto.fi
förnamn.efternamn@journalistiliitto.fi

VERKKOSIVUT / WEBBSIDOR
journalistiliitto.fi
journalistiliitto.fi/sv

A-KASSA / A-KASSAN
A-kassa.fi, 020 690 455
finka.fi, (09) 8689 400

SUOMEN JOURNALISTILIITTO
FINLANDS JOURNALISTFÖRBUND

Tommi Nieminen, 51

- *Helsingin Sanomien* toimittaja vuodesta 2006.
- Työskennellyt myös *Imagessa*, *Aamulehdessä* ja freelancerina.
- Valtiotieteen kandidaatti.
- Erikoistunut featurejournalismiin ja ulkomaanjournalismiin.
- Palkittu muun muassa Lumilapiolla, valtion tiedonjulkistamispalkinnolla, Suurella journalistipalkinnolla ja Kehitysjournalismin palkinnolla.

Tommi Nieminen kirjoittaa itsensä usein mukaan juttuun, niin sotavankijutussakin. "Tärkeää vankilajutussa ei ole minun kokemukseni tai kuka minä olen. Kirjoitin itseni juttuun sisään näyttääkseni, kuinka vangit reagoivat länsimaiseen toimittajaan."

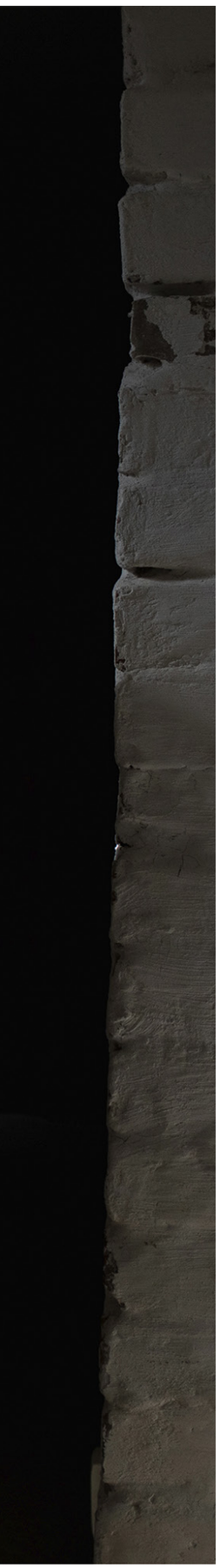

Tommi Nieminen näytti venäläismiehittäjän surkeimmat kasvot

Ilta-Sanomien toimittaja Joonas Immosen valinta

"Mieleeni on jäänyt *Helsingin Sanomien* **Tommi Niemisen** juttu, jossa hän haastatteli venäläisiä sotavankeja Ukrainassa Sumyn kaupungissa. Nieminen on loistava reportaasi- ja henkilöjuttujen kirjoittaja ja myös yksi omista esikuvistani. Venäläisistä sotavangeista kertova artikkeli *Tein pahan virheen, kun tein sopimuksen armeijaan* käsittelee sotavankien kautta suurempaa ilmiötä eli sotavankeutta Venäjän hyökkäyssodassa Ukrainassa. Artikkelissa lukija pääsee istahtamaan pienen sellin yhdelle hetekalle ja seuraamaan vierestä traagisiakin kertomuksia. Kokemuksesta tiedän, että tällaiseen paikkaan ei ole helppo päästä ja sotavankien esiintymiseen mediassa liittyy myös Geneven sopimuksen kohtia."

Tällä palstalla Journalisti pyytää ilmiantamaan loistavia alan tuotoksia. Viestiä vie seuraavaksi eteenpäin se, jonka työ esitellään palstalla.

Manu Haapalainen, teksti ● Katja Tähjä, kuva

"Viidentoista sotavangin selliin astuessa jännitti hetken aikaa. Oli vaikea tietää ennalta, millaisessa mielentilassa miehet ovat. Miten he suhtautuisivat suomalaiseen toimittajaan?"

Helsingin Sanomien **Tommi Niemisen** ja valokuvaaja **Sami Keron** juttumatka Ukrainan rintamaseuduilla johti kaksikon alkusyksystä 2024 kuvajournalisti-fikseri **Andrii Dubtshakin** järjestämälle keikalle venäläisten sotavankien luo.

Jännitys sotavankien sellissä meni alkuesittelyjen jälkeen ohi. Nieminen ja Kero viettivät miesten seurassa vajaan tunnin.

”Kun huomasin, että muutama tyypeistä tuntui puhuvan aika avoimestikin, ajattelin tilannetta lähinnä keikkana keikkojen joukossa.”

Syyskuussa julkaistussa jutussaan *Tein pahan virheen, kun tein sopimuksen armeijaan* Nieminen kuitenkin käsittelee myös tilanteen itsessään herättämää epävarmuutta, muun muassa epätietoisuutta siitä, miten totta miehet puhuvat.

”On ihan selvää, että venäläisellä sotavangilla on paljon asioita, joista hän ei voi tai hänen ei kannata puhua”, Nieminen sanoo.

”On turha kysyä heiltä mielipidettä tästä sodasta tai **Putinista**. Mutta heiltä voi kysyä heidän omasta tilanteestaan. Kun vanki alkaa kertoa elämästään, kuulee aika nopeasti, mitä hän oikeastaan sodasta ajattelee.”

Niemisen jutussa selviää, että vangitut venäläiset eivät ennen sotaakaan kuuluneet maansa hyväosaisten joukkoon. Kurjuus ja huonoosaisuus on ajanut miehiä tyhmempiin ja tyhmempiin ratkaisuihin, lopulta miehittäjäarmeijaan. Osalle sotaan lähtö on tarkoittanut ulospääsyä venäläisestä vankilasta.

”En halua surkutella tai sääliä venäläistä, hyökkäyssotaa käyvää sotilasta. Tiedän, millaisia sotarikoksia Ukrainassa tehdään – mahdollisesti joku tässä sellissäkin on tehnyt niitä. Mutta heitä kannattaa silti kuunnella. Onko tämä ihminen itse venäläisen nykyfasismin uhri vai onko hän järjestelmän tukija?”

Geneven sopimuksen mukaan sotavankeja on suojeltava julkiselta uteliaisuudelta.

”Mediaakin koskee se, että heitä on kohdeltava inhimillisesti ja kuultava asiassaan, mitä he sitten ovat tehneetkin”, Nieminen sanoo.

Sotavangit eivät jääneet erityisen piinaavalla tavalla kummittelemaan Niemisen mieleen. Syy tähän on karu.

”Olimme samalla matkalla Harkovassa katsomassa kerrostaloa, johon venäläinen liitopommi oli osunut hetkeä aiemmin. Siihen verrattuna vankilakeikka oli seesteinen.” ●

IFITFUN
5
5